

Komunitný plán sociálnych služieb obce Iža na obdobie 2018-2023

Vážení občania,

prihováram sa k Vám aj touto cestou, a to predstavením Komunitného plánu sociálnych služieb obce Iža. Dostáva sa Vám do rúk strategický dokument spracovaný na roky 2018 – 2023.

Komunitné plánovanie sa v súčasnosti dostáva čoraz viac do popredia a stáva sa súčasťou regionálnej politiky. Predstavuje trojdimenzionálny vzťah medzi zadávateľmi, poskytovateľmi a užívateľmi sociálnych služieb. Je nástrojom, ktorý poukazuje na potreby občanov a následne hľadá riešenie ich sociálnych potrieb. Komunitné plánovanie zisťuje nedostatky v súvislosti s poskytovaním sociálnych služieb a stanovuje priority budúceho rozvoja.

Komunitný plán sociálnych služieb bol pripravovaný metódou „zdola nahor“, s prehľadom o potrebách a možnostiach jednotlivých subjektov a nevyhnutnej spolupráci, partnerstve a práci s komunitou a v komunite. S Vašou pomocou sme dokázali odhaliť východiskový stav, zistiť slabšie miesta v doterajšom poskytovaní sociálnych služieb, identifikovať Vaše potreby a stanoviť ciele a priority budúceho rozvoja sociálnych služieb v obci.

Podakovanie patrí všetkým za ochotu, profesionalitu a najmä spoluprácu pri tvorbe tohto dokumentu, ktorý je podkladom nielen pre odborníkov, ale pre všetkých obyvateľov obce.

Všetkým realizátorom a poskytovateľom sociálnych služieb želám veľa úspechov pri mobilizácii zdrojov a naplňaní plánovaných zámerov v našej obci.

Ing. István Domin
starosta obce

OBSAH

1 PRÍPRAVA A PRIEBEH KOMUNITNÉHO PLÁNOVANIA	4
1.1 Cieľové skupiny	4
1.2 Pribeh komunitného plánovania sociálnych služieb obce Iža	4
1.3. Cieľ Komunitného plánu sociálnych služieb obce Iža	5
2 TEORETICKÉ A LEGISLATÍVNE RÁMCE KOMUNITNÉHO PLÁNU	6
2.1. Výklad pojmov	6
2.2. Teória komunitného plánovania	9
2.3. Legislatíva a stratégia komunitného plánovania	10
3 ANALÝZA DEMOGRAFICKÝCH ÚDAJOV A SOCIÁLNEJ SITUÁCIE	13
4 ANALÝZA POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	22
5 ANALÝZA POŽIADAVIEK PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNEJ SLUŽBY A ĎALŠÍCH OBYVATEĽOV OBCE NA ROZVOJ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	23
5.1. Realizácia dotazníkového prieskumu	23
5.2. Všeobecná časť vyhodnotenia prieskumu	23
5.3. Analýza potrieb sociálnych služieb podľa cieľových skupín	25
5.4. Vízia budúcnosti sociálnych služieb podľa obyvateľov obce	30
5.5. Pripomienky respondentov	33
6 SWOT ANALÝZA	34
6.1. Základná charakteristiky SWOT analýzy	34
6.2. SWOT analýza v oblasti sociálnych služieb na území obce Iža	34
7 URČENIE CIEĽOV A PRIORÍT ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB - ČASOVÝ PLÁN REALIZÁCIE KOMUNITNÉHO PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	35
8 VYHODNOCOVANIE PLNENIA KOMUNITNÉHO PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	40
9 PODMIENKY A SPÔSOB ZMENY A AKTUALIZÁCIE KOMUNITNÉHO PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	41
Zdroje a pramene tvorby a spracovania komunitného plánu sociálnych služieb	42
Príloha: Dotazník	

1 PRÍPRAVA A PRIEBEH KOMUNITNÉHO PLÁNOVANIA V OBCI IŽA

Komunitný plán sociálnych služieb obce Iža na roky 2018 – 2023 predstavuje krátkodobý programový dokument sociálnej politiky obce v oblasti rozvoja sociálnych služieb, spracovaný so zameraním na jednotlivé cieľové skupiny, ktorým sú poskytované sociálne služby verejnými a neverejnými poskytovateľmi pôsobiacimi na území obce Iža.

Komunitný plán sociálnych služieb, ako nástroj rozvojových procesov sociálnej politiky obce stanovuje ciele, priority, opatrenia a konkrétne aktivity na zabezpečenie rozvoja sociálnych služieb pre obyvateľov obce Iža.

1.1. Cieľové skupiny

Komunitný plán sociálnych služieb obce Iža na roky 2018 – 2023 plánuje rozvoj sociálnych služieb obce pre nasledovné cieľové skupiny:

- seniori, čiže obyvatelia po dovŕšení dôchodkového veku,
- občania s ťažkým zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom,
- rodiny s deťmi,
- občania ohrození rizikom sociálneho vylúčenia.

1.2. Priebeh komunitného plánovania sociálnych služieb obce Iža

- Informatívna správa o príprave Komunitného plánu sociálnych služieb obce Iža v obecnom zastupiteľstve (máj 2018)
- Zostavenie riadiaceho tímu a pracovnej skupiny (Ing. István Domin, Ing. Tibor Dittel, Katarína Némethová, Mgr. Zuzana Marosiová)
- Informovanie širokej verejnosti o procese prípravy návrhu komunitného plánu rozvoja sociálnych služieb (máj 2018)
- Príprava a zostavenie dotazníka pre prijímateľov sociálnych služieb (máj 2018)
- Distribúcia a zber dotazníkov pre prijímateľov sociálnych služieb (máj 2018)
- Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu, analýza stavu poskytovaných sociálnych služieb, analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a ďalších obyvateľov obce (máj 2018)
- Spracovanie SWOT analýzy (máj 2018)
- Určenie vízie, cieľov, priorít, opatrení a aktivít rozvoja sociálnych služieb (máj 2018)
- Návrh Komunitného plánu sociálnych služieb – pripomienkovanie a verejné prerokovanie (jún 2018)
- Zapracovanie pripomienok a príprava Komunitného plánu sociálnych služieb na schválenie obecnému zastupiteľstvu (jún 2018)
- Prerokovanie Komunitného plánu sociálnych služieb obce Iža na roky 2018 – 2023 v sociálnej komisii a obecnom zastupiteľstve (jún 2018)
- Monitoring a aktualizácia Komunitného plánu sociálnych služieb (2018 – 2023)

1.3. Cieľ Komunitného plánu sociálnych služieb obce Iža

Komunitný plán sociálnych služieb obce Iža je vypracovaný na päťročné obdobie a jeho cieľom je:

- vytvorenie podmienok pre poskytovanie kvalitných a dostupných sociálnych služieb pre jednotlivé sociálne skupiny,
- posilňovanie sociálnej súdržnosti všetkých obyvateľov obce a predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii jednotlivcov a skupín,
- vytvorenie podmienok na podporu komunitného rozvoja za účelom predchádzania vzniku či zhoršovaniu nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych sociálnych problémov,
- podporovanie trvalo udržateľného rozvoja obce s možnosťou budovania ďalších sociálnych zariadení
- zabezpečenie odborného a osobného rastu zamestnancov v sociálnych službách.

Komunitný plán sociálnych služieb však nie je spôsob, ako splniť všetkým ľuďom ich prania a očakávania. Komunitné plánovanie znamená predovšetkým dialóg a spoluprácu občanov, inštitúcií a organizácií v obci tak, aby každý, kto je odkázaný, našiel kvalitnú sociálnu pomoc a službu pri efektívnom využívaní dostupných zdrojov.

2 TEORETICKÉ A LEGISLATÍVNE RÁMCE KOMUNITNÉHO PLÁNU

2.1. Výklad pojmov

Komunita – z latinského *comunitas* = spoločenstvo, pospolitosť, obec, spoločné nazívanie ľudí. Z hľadiska komplexného pohľadu je to spoločenstvo ľudí, ktorí žijú v geograficky definovanej oblasti a medzi nimi existujú vzájomné sociálne väzby a vzťahy. Z hľadiska sociologického pohľadu komunita je vymedzená hranicami, ktoré môžu byť: geografické, politické, ekonomické, sociálne. Je definovaná ako miesto, kde môže člen získať emocionálnu podporu, ocenenie a praktickú pomoc v každodennom živote.

Sídlná alebo regionálna komunita – komunita v rámci sídla: ulica, dedina, mesto, región. Obyvatelia tejto komunity majú charakteristické citové, intelektuálne a kultúrne vzťahy s ostatnými členmi komunity. Majú konkrétne vzťahy k miestu bydliska, môže ich viazať spoločný osud, pozitívne a negatívne životné situácie, sú v podobnej ekonomickej situácii a na konkrétnej spoločenskej úrovni majú podobné a často zhodné etické normy a hodnoty. Sídlna komunita je tiež charakteristická vnútornou štruktúrou, ktorú tvoria jednotlivé skupiny, podskupiny, samotní jedinci. Najvýraznejšie funkcie plnia skupiny primárne: rodiny, priateľské, záujmové, pracovné a vzdelávacie skupiny.

Sociálna komunita – je regionálne vymedzená skupina osôb, ktoré sú definované spoločným znakom odvodeným od ich sociálneho znevýhodnenia, t.j. znaku, ktorý ich v bežných životných podmienkach posúva do polohy závislosti na iných osobách a štátnych opatreniach, alebo ktorí sú v situácii sociálneho ohrozenia.

Komunitná práca – v oblasti poskytovania sociálnych služieb je podpora aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu sociálnych problémov v rámci miestneho spoločenstva, najmä rozvojom sociálnych služieb.

Komunitná rehabilitácia – v oblasti poskytovania sociálnych služieb je koordinácia činností subjektov, ktorými sú najmä rodina, obec, vzdelávacie inštitúcie, poskytovatelia služieb zamestnanosti, poskytovatelia sociálnych služieb a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti. Jej cieľom je obnova alebo rozvoj fyzických, mentálnych a pracovných schopností osôb v nepriaznivej sociálnej situácii a podpora ich začlenenia do spoločnosti. Na účel vykonávania komunitnej rehabilitácie sa môžu zriaďovať komunitné centrá.

Sociálny – pojem pochádza z latinského slova *socialis* = spoločenský. Pojem sociálny sa v odbornej literatúre používa v nasledovných súvislostiach:

Sociálni pracovníci – ich úlohou je pomáhať ľuďom pri riešení ich ťažkej sociálnej situácie; predpoklady sociálneho pracovníka: absolvovanie študijného odboru strednej odbornej alebo vysokej školy so sociálnym, alebo sociálno-právnym zameraním, vzťah k ľuďom, schopnosť jednat' s ľuďmi, kultivovaný prejav a vystupovanie, správnosť úsudku, trpezlivosť.

Sociálna rola – spája sa s každou pozíciou v sociálnej skupine. Určuje, ako sa má osoba v danej pozícii správať k ostatným členom skupiny.

Sociálna skupina – združenie dvoch alebo viacerých osôb, ktoré majú niektoré spoločné ciele, vytvárajú spoločné normy a vzájomnú závislosť sociálnych rolí. Každá sociálna skupina je dynamická jednotka.

Sociálny status – pojem, ktorý je úzko spätý s pojmi sociálna pozícia a sociálna rola. Označuje miesto, ktoré jednotlivec má v sociálnej skupine lebo sociálnom systéme na základe svojich vlastností.

Sociálne učenie – jedinec sa od raného detstva učí žiť medzi ľuďmi, spolupracovať s nimi, vychádzať s nimi; sociálnym učením si osvojujeme sociálne vedomosti, postoje, potreby, hodnoty a sociálne správanie, formujeme motívy a charakter.

Sociálne vzťahy – spoločenské vzťahy, ktoré vznikajú medzi ľuďmi v procese ich činnosti; zahŕňajú vzťahy politické, ekonomické, právne a mravné.

Sociálna služba¹ – je odborná činnosť, obslužná činnosť alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- a) prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- b) zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- c) zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- d) riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- e) prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny,
- f) zabezpečenie starostlivosti o dieťa z dôvodu situácie v rodine, ktorá vyžaduje pomoc pri starostlivosti o dieťa.

Sociálne služby a sociálna pomoc sú súborom činností, ktoré občanovi poskytujú pomoc v nepriaznivej sociálnej situácii a ochranu pred sociálnym vylúčením. Pomáhajú zabezpečiť základné životné podmienky, nadobudnúť sociálnu stabilitu a obnoviť sociálnu nezávislosť a suverenitu. Tieto služby a pomoc sú poskytované verejnou správou (štát, samospráva) súkromnými poskytovateľmi (občianske združenia, neziskové organizácie, cirkevné organizácie atď.)

Sociálne služby môžeme rozdeliť podľa miesta pôsobenia na:

- terénne sociálne služby, ktoré sú poskytované v prirodzenom prostredí občana/klienta, čiže v jeho domácnosti, napr. opatrovateľská služba, terénna sociálna práca,
- ambulantné sociálne služby, ktoré sú poskytované priamo v komunite, kde občan žije, napr. sociálne poradenstvo, denný stacionár, denné centrá, komunitné centrum atď.,
- pobytové sociálne služby, ktoré sú poskytované v pobytových zariadeniach a občan v nich dlhodobo žije, napr. domovy sociálnych služieb, zariadenia pre seniorov atď.

Štandardy kvality sociálnych služieb – pod štandardami kvality sociálnych služieb sa rozumie súbor kritérií, ktoré umožňujú rozpoznať úroveň kvality poskytovaných sociálnych služieb v oblasti procedurálnej, personálnej a prevádzkovej.

Nepriaznivá sociálna situácia – je ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy:

- a) z dôvodu, že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb,
- b) pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností,
- c) pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do siedmich rokov veku,
- d) pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav,
- e) z dôvodu, že dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok podľa osobitného predpisu (ďalej len „dôchodkový vek“),
- f) pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím,

¹ § 2 zák.č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov

- g) pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo, ak sa stala obeťou správania iných fyzických osôb, alebo
- h) pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby,
- i) z dôvodu straty bývania alebo ohrozenia stratou bývania.

Sociálna nerovnosť – charakterizuje situáciu, v ktorej členovia spoločnosti disponujú rôznym množstvom bohatstva, prestíže či moci. Keď postavíme systém sociálnych nerovností do hierarchie skupín, hovoríme o tzv. stratifikácii, čo je usporiadané zoradenie celých skupín ľudí, ktorí opakovane dosahujú rozdielne ekonomické odmeny a rozdielny prístup k moci v spoločnosti.

Typy sociálnych nerovností:

- príjmová nerovnosť, nerovnosť bohatstva,
- nerovnosť v spotrebe a životnom štýle,
- statusová nerovnosť,
- nerovnosť v schopnostiach, vo vzdelaní a v prístupe k vzdelaniu,
- nerovnosť na trhu práce,
- nerovnosť životných podmienok a ich riziká.

V súčasnej spoločnosti majú najvyšší sociálny status tí ľudia, ktorí majú najväčšie množstvo peňazí.

Chudoba – označuje sociálny status človeka vyznačujúci sa hmotným nedostatkom. Označuje osoby, rodiny alebo skupiny osôb, ktorých zdroje (materiálne, kultúrne a sociálne) sú natoľko limitované, že ich vylučujú z minimálne akceptovaného životného štýlu štátov, v ktorých žijú.

Absolútna chudoba je spojená s fyziologickým prežitím, teda s uspokojením základných potrieb prežitia.

Relatívna chudoba je spojená s priemernou životnou úrovňou obyvateľstva danej krajiny, ku ktorej chudobní nemajú prístup. Týka sa životného štýlu prijatého v danej spoločnosti a je spojená so vzdelaním, s kvalifikáciou, so zdravotnými návykmi, s rodinným zázemím a pod.

Analýza sociálnych potrieb obyvateľstva – je základná odborná metóda na získanie vstupných údajov pre komunitné plánovanie. Služi na zistenie základných demografických informácií, sociálnych problémov, ale aj zdrojov, ktoré sa nachádzajú v danej komunite.

Sociálno-patologické javy – sú javy, ktoré sú všeobecne spoločensky nežiaduce a nenormálne. Patria sem rôzne formy deviantného a nespoločenského správania.

Sociálnoprávna ochrana – je činnosť na ochranu práv a právom chránených záujmov občanov.

Sociálna prevencia – je odborná činnosť na predchádzanie a na zabráňovanie príčinám vzniku, prehlbovania alebo opakovania porúch psychického vývinu, fyzického vývinu alebo sociálneho vývinu občana. Formy prevencie sú: vyhľadávacia, sanačná, rehabilitačná, resocializačná a vzdelávacia činnosť.

Krízová intervencia – je špecializovaná pomoc osobám, ktoré sa ocitli v kríze. Ide hlavne o zásah na úrovni rodiny, sociálnu intervenciu a v nutných prípadoch aj intervenciu psychofarmakologickú, ktorá môže byť spojená s krátkodobou hospitalizáciou. Základom krízovej intervencie je, že musí byť okamžitá, aktívna, ľahko dosiahnuteľná.

Sanácia – je odborná činnosť, ktorej cieľom je náprava alebo ozdravovanie neželateľných, nezdravých pomerov a podmienok sociálneho prostredia občana/klienta.

Sociálne poradenstvo – je odborná činnosť zameraná na zistenie rozsahu a charakteru sociálnej núdze a sociálnych problémov, na zistenie príčin jej vzniku, na poskytnutie informácií

o možnostiach riešenia sociálnej núdze a sociálnych problémov a na usmernenie občana pri voľbe a uplatňovaní foriem sociálnej pomoci a sociálnych služieb.

Sociálna inklúzia (začleňovanie) – vyžaduje komplexný, viacdimenzionálny a najmä jednotný prístup v rôznych oblastiach politik. Ich základným cieľom je podporovať sociálne začleňovanie znevýhodnených alebo vylúčených osôb, podporovať rovnosť príležitostí, uspokojovať sociálne potreby ľudí prostredníctvom aktívnych a preventívnych opatrení sociálnej inklúzie, a celkovo posilňovať rast zamestnanosti, sociálnu súdržnosť a udržateľný rozvoj.

Sociálna exklúzia (vyčlenenie) – je proces, v ktorom sú určití jednotlivci vtlačaní na okraj spoločnosti a nemajú dostatok alebo žiadne možnosti plne sa v nej realizovať. Stáva sa tak z rôznych dôvodov, najmä z nedostatku vlastných základných kompetencií alebo v dôsledku diskriminácie. Toto ich vzdďaľuje až izoluje od zamestnania, príjmu a príležitosti vzdelávania. Majú veľmi obmedzený prístup k rozhodovacím orgánom, ako aj sociálnym a komunitným sieťam a aktivitám. Sociálna exklúzia fakticky znamená život v chudobe, bez účasti na trhu práce (u mladých ľudí bez účasti na systematickom vzdelávaní), bez primeraného bývania, bez dostatočného príjmu, obvykle v izolácii, či v malej skupine podobne deprivovaných ľudí pohybujúcich sa na okraji spoločnosti.

Sociálne prispôsobenie – sociálna integrácia; akceptovanie a rešpektovanie sociálnych hodnôt a sociálnych noriem v integrácii s inými ľuďmi. Pod integráciou rozumieme komplexný proces vyrovnávania príležitostí osobám v nepriaznivej sociálnej situácii a umožnenie prístupu k bežným podmienkam života. Ovplyvňuje medziľudské vzťahy a rovnako aj identitu jednotlivcov. Je potrebná tam, kde do kontaktu prichádzajú odlišné javy, situácie, postoje či aktivity. Integrácia je jedným z nástrojov, ktoré pomáhajú tieto rozdiely prekonávať.

2.2 Teória komunitného plánovania

„Komunita je miesto, kde človek môže získavať emocionálnu podporu, ocenenie a praktickú pomoc v každodennom živote“ (Hartl, 1997 in Matoušek, 2003, s. 253). Záujmy a potreby členov danej komunity sa môžu líšiť. Ľudia môžu o svojich potrebách a záujmoch diskutovať, informovať sa o možných zdrojoch ich naplnenia a spoločne hľadať kompromisné riešenia, ktoré by čiastočne vyhovovali všetkým.

Plánovanie označuje proces, v rámci ktorého sa komunita chce dostať zo súčasnej situácie do budúcnosti, ktorá by lepšie vyhovovala obyvateľom/členom komunity.

Komunitné plánovanie je plánovanie budúcnosti s účasťou a zainteresovaním komunity. Komunitné plánovanie umožňuje spracovávať rozvojové programy verejného života a výrazne posilňuje princípy zastupiteľskej demokracie.

Komunitné plánovanie sociálnych služieb je metóda, pomocou ktorej môžeme plánovať sociálne služby tak, aby zodpovedali miestnym špecifikám a potrebám občanov. Predstavuje otvorený aktívny proces zisťovania potrieb, zdrojov a hľadanie najlepšieho riešenia v oblasti sociálnych služieb.

Účastníci komunitného plánovania

Princíp komunitného plánovania predpokladá zapojenie a úzku spoluprácu troch subjektov:

- zadávateľov/objednávateľov sociálnych služieb
- poskytovateľov sociálnych služieb
- prijímateľov/užívateľov sociálnych služieb.

Zadávatelia sociálnych služieb sú tí, ktorým zákon ukladá zabezpečiť sociálne služby pre obyvateľov územia, ktoré spravujú. V systéme verejnej správy na Slovensku sú to obce a vyššie územné celky. Popitom úlohou VÚC je aj koordinovať a dopĺňať činnosť miest a obcí tak, aby sa vytvorila efektívna a hospodárna sieť služieb pre všetkých obyvateľov kraja.

Poskytovatelia sociálnych služieb môžu byť obce, VÚC, fyzické osoby, podnikateľské subjekty, súkromné neziskové organizácie, organizácie zriadené obcou, organizácie zriadené samosprávnym krajom, organizácie zriadené štátom. Všetci poskytovatelia majú pri komunitnom plánovaní rovnaké postavenie, ich ciele a zámery majú rovnakú váhu.

Prijímatelia sociálnych služieb sú ľudia – obyvatelia obce v nepriaznivej sociálnej situácii, pre ktorých sú sociálne služby určené. Sú to rovnako tí, ktorí už služby dostávajú ako aj tí, ktorí na ne čakajú. Ciele a zámery užívateľov majú pri komunitnom plánovaní rovnakú váhu ako ciele a zámery zadávateľov a poskytovateľov.

Ďalšie organizácie – pri príprave komunitného plánu sú oslovené a vyzvané k spolupráci miestne organizácie aj záujmové skupiny, ktorých sa poskytovanie sociálnych služieb dotýka a tiež občianske iniciatívy a etnické skupiny.

Verejnosť – verejnosť má byť priebežne zoznamovaná so zámermi, cieľmi a výsledkami komunitného plánu.

Fázy komunitného plánovania

Komunitné plánovanie sociálnych služieb prebieha v nasledovných fázach:

1. Príprava prostredia
2. Vytvorenie riadiacej štruktúry pre komunitné plánovanie
3. Porozumenie problémom v komunite
4. Návrh rozvoja sociálnych služieb
5. Stratégia rozvoja sociálnych služieb
6. Realizácia, vyhodnocovanie, aktualizácia komunitného plánu rozvoja sociálnych služieb.

2.3 Legislatíva a stratégia komunitného plánovania

Koncepcia sociálnych služieb vychádza zo základných strategických dokumentov vypracovaných na národnej a regionálnej úrovni a z platnej legislatívy pre sociálnu oblasť.

V zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení podľa § 3 obyvatelia obce majú právo požadovať súčinnosť obce pri ochrane osoby, majetku, rodiny v obci, pomoci v čase núdze a podľa § 4 ods. 3, písmena j. má obec povinnosť vypracovať koncepciu rozvoja jednotlivých oblastí života.

V oblasti sociálnych služieb pôsobnosť obce definuje § 80 zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), podľa ktorého obec vypracúva, schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode a utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja. Zároveň je správnym orgánom v konaniach o:

1. odkázanosti na sociálnu službu v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári, o odkázanosti na opatrovateľskú službu,
2. zániku odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode,
3. odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode po zmene stupňa odkázanosti,
4. povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť podľa § 73 ods. 13 zákona.

V oblasti sociálnych služieb obec:

- vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu podľa § 51,
- poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie:
 1. sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,
 2. nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu,
 3. opatrovateľskej služby,
 4. prepravnej služby,
 5. odľahčovacej služby,
 6. pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa,
 7. terénnej sociálnej služby krízovej intervencie,
- poskytuje základné sociálne poradenstvo,
- môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa § 12,
- uzatvára zmluvu:
 1. o poskytovaní sociálnej služby,
 2. o poskytovaní finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- zriaďuje, zakladá a kontroluje nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár,
- môže zriaďovať, zakladať a kontrolovať aj iné zariadenia podľa tohto zákona,
- môže poskytnúť finančný príspevok podľa § 78a ods. 8 písm. a) a § 78aa ods. 5 na základe písomnej zmluvy podľa osobitného predpisu a kontroluje hospodárenie s ním,
- poskytuje podľa § 75 ods. 1 a 2 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- môže poskytovať podľa § 75 ods. 6 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- môže poskytovať podľa § 75 ods. 7 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- kontroluje hospodárenie s finančným príspevkom pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a s finančným príspevkom na prevádzku poskytovanej sociálnej služby,
- ukladá opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov pri výkone pôsobnosti ustanovenej v písmene o) a kontroluje ich plnenie,
- vedie evidenciu:
 1. posudkov o odkázanosti na sociálnu službu podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby,
 2. rozhodnutí
 3. prijímateľov sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- vyhľadáva fyzické osoby, ktorým treba poskytnúť sociálnu službu,
- poskytuje štatistické údaje z oblasti poskytovania sociálnych služieb štátnym orgánom sociálnych služieb na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov,
- uhrádza poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti zdravotné výkony na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu,
- môže poveriť právnickú osobu, ktorú zriadila alebo založila, vykonávaním sociálnej posudkovej činnosti na účely vyhotovenia posudku,
- vydáva písomné vyjadrenia podľa § 83 ods. 8.

Obec vypracúva a schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb na základe „Národných priorít rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020“ vypracovaných MPSVR SR (2014), v súlade so „Stratégiou deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike“ (2011), aby sa sociálne služby stávali neoddeliteľnou súčasťou plnenia cieľov „Stratégie Európa 2020“.

Národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb do roku 2020 sú:

- zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami komunity,
- podporiť prechod prijímateľov sociálnych služieb z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť,
- podporiť rozvoj sociálnych služieb dostupných pre osoby zotrvalé v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby,
- zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb.

Medzi ďalšie dôležité národné dokumenty v sociálnej oblasti patria: Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020, Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020, Strategický rámec starostlivosti o zdravie pre roky 2013 – 2030 a Národný akčný plán na elimináciu a prevenciu násilia na ženách 2014 – 2019.

Komunitný plán sociálnych služieb obce Iža je v súlade s „Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Iža na roky 2016 – 2022“.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Iža na roky 2016 – 2022

(www.iza.sk)

Základným strategickým dokumentom pre hospodársky a sociálny rozvoj obce Iža je „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Iža na roky 2016 – 2022“. Je to „...program cielených opatrení na stimuláciu ekonomického a sociálneho rozvoja obce, ktorého cieľom je navrhnuť systematickú a funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce pri rešpektovaní globálnych cieľov regionálneho rozvoja, resp. štátnej regionálnej politiky.“

Zdravotníctvo, sociálne služby

V obci sa nachádza 1 lekáreň a Zdravotné stredisko, v ktorom je zabezpečená ordinácia všeobecného lekára pre dospelých a zubného lekára. Komplexnejšie zdravotnícke služby sú zabezpečené v okresnom meste Komárno. V strednodobom časovom horizonte obec plánuje vytvorenie vhodných priestorových podmienok pre ambulancie v plánovanej multifunkčnej budovy domu Sv. Alžbety.

Sociálna služba je činnosť poskytovaná ľuďom v nepriaznivej sociálnej situácii, podpora pri sociálnom začleňovaní a ochrane pred sociálnym vylúčením s cieľom umožniť im zapojenie do bežného života v spoločnosti. Tieto služby a pomoc sú poskytované verejnou správou (štát, samospráva) a súkromnými poskytovateľmi (občianske združenia, neziskové organizácie, cirkevné organizácie atď.).

Kompetencie obcí v sociálnej oblasti sú rozsiahle a dotýkajú sa všetkých oblastí sociálneho zabezpečenia. Obec má nezastupiteľné miesto pri zabezpečovaní úloh spojených s riešením hmotnej aj sociálnej núdze občanov, sociálnej pomoci, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately a najmä v oblasti sociálnych služieb.

3 ANALÝZA DEMOGRAFICKÝCH ÚDAJOV A SOCIÁLNEJ SITUÁCIE

Obyvateľstvo je hybnou silou rozvoja obce, pretože rozvoj ovplyvňuje viacerými formami. Produktívne obyvateľstvo vstupuje do ekonomického rozvoja ponukou práce. Spotrebou tovarov a služieb vytvára priestor pre podnikanie a nakoniec pôsobením v samosprávnych orgánoch, či dobrovoľných združeniach tiež ovplyvňuje všestranný rozvoj obce.

Najvyšší počet obyvateľov (2200) obec dosiahla v roku 1961, potom nastal postupný pokles v počte obyvateľov. K 31.12.2017 v obci bývalo 1680 osôb.

Predpoklad vývoja obyvateľov obce pre výhľadové obdobie sa vychádza z nasledujúcich cieľov:

- zmeniť nepriaznivý vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva obce,
- vytvoriť podmienky pre stabilizáciu a postupný nárast počtu obyvateľov obce,
- vytvoriť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít v obci.

Podľa priemerného veku obyvateľstva obec vykazuje relatívne priemerné hodnoty, hodnota tohto ukazovateľa svedčí o silnej váhe obyvateľov v produktívnom veku: priemerný vek obyvateľstva obce je 41,97 rokov, kým celoštátny priemer tohto ukazovateľa je 40,4 rokov.

V blízkej budúcnosti vplyvom očakávaného oživenia hospodárstva v obci i jej mikropriestore sa očakáva stabilizácia počtu obyvateľstva.

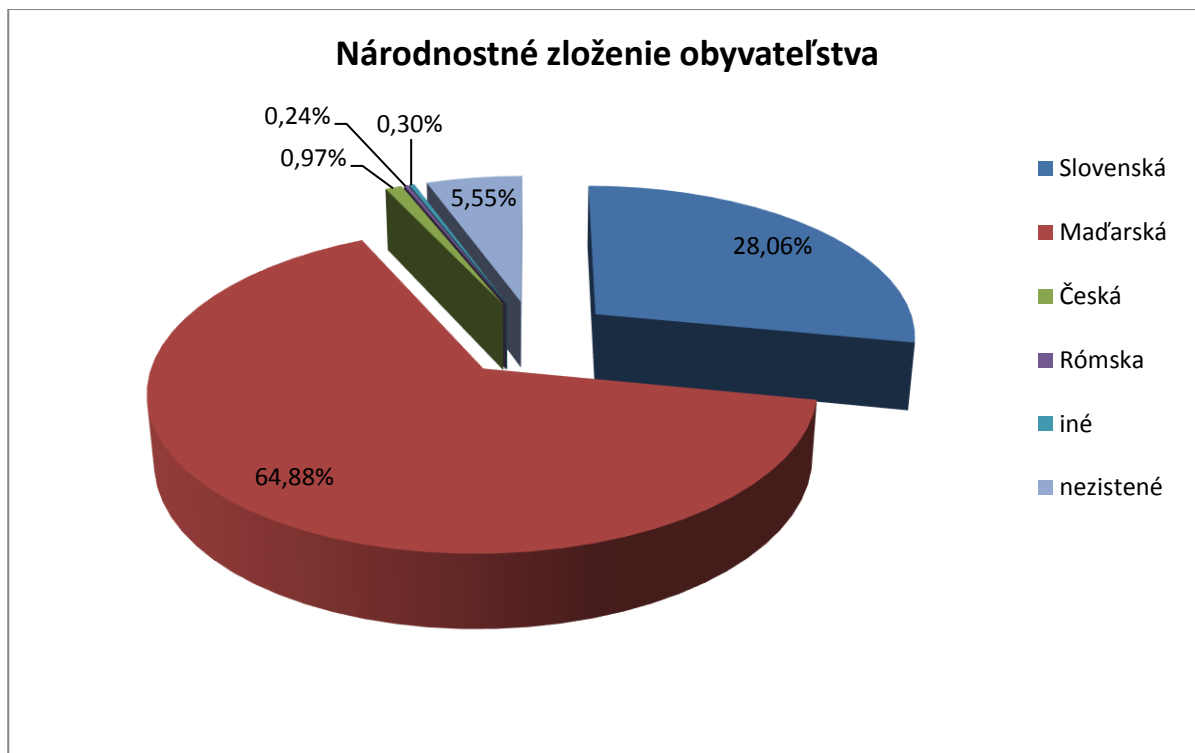
Demografické údaje:

Počet obyvateľov k 31.12.2017:

Zloženie obyvateľstva podľa vekových kategórií	
Deti od 0 do 6 rokov	87
Od 6 do 18 rokov	198
Produktívny vek: od 18 do 62 r.	1046
Obyvatelia od 62 r. veku	349
Spolu	1680

- Priemerný vek obyvateľstva: 41,97 rokov.
- Vek najstaršieho občana : 96 rokov.

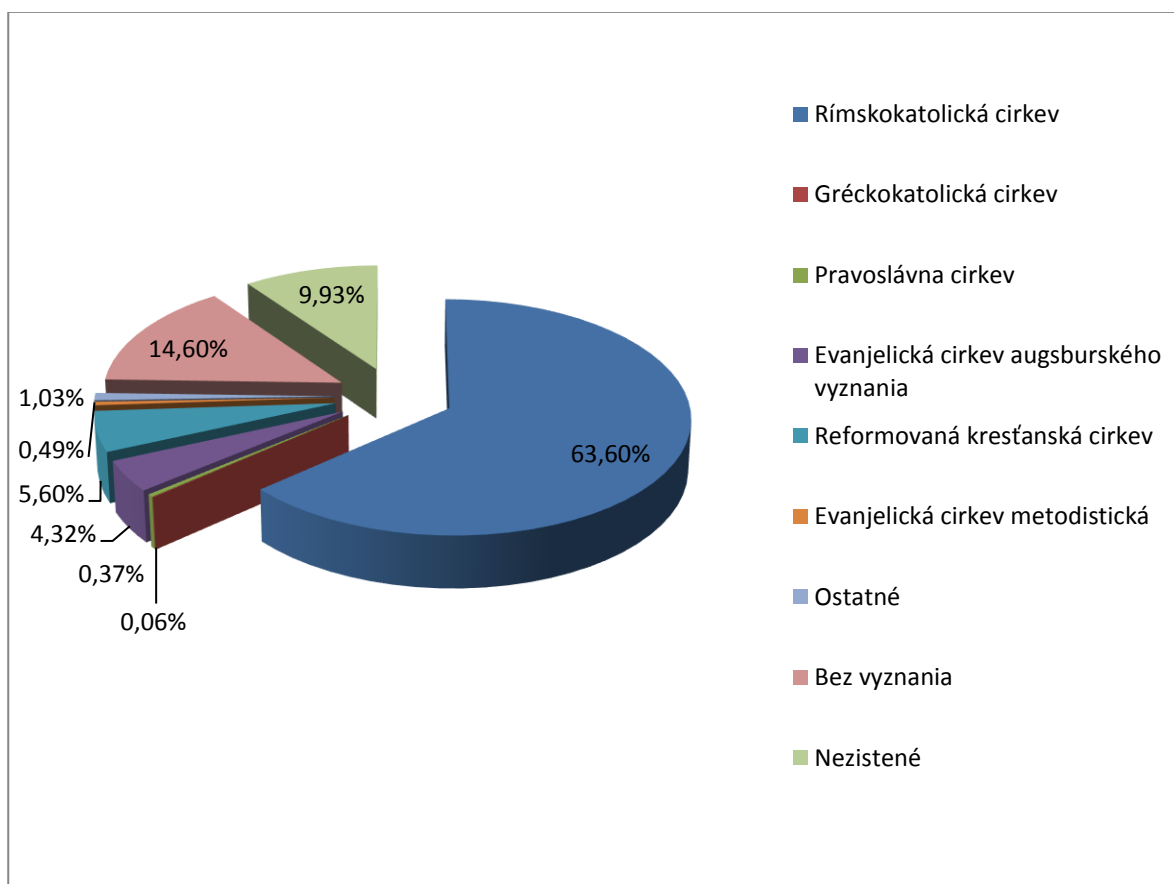
(zdroj: Obecný úrad, 2018)

(Zdroj: ŠÚSR, SOBD 2011)

Z hľadiska národnostného zloženia obyvateľstvo obce je heterogénne. Podľa SODB 2011 64,88% obyvateľstva obce sa hlásilo k maďarskej národnosti, kým 28,06% k slovenskej národnosti.

Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania

(Zdroj: ŠÚSR, SOBD 2011)

Obyvateľstvo nemožno považovať za statický element, ale naopak vyznačuje sa silnou dynamikou jeho počtu, štruktúry, priestorového rozloženia a ďalších znakov. Logickým a nevyhnutným dôsledkom transformačných pohybov v politickej a ekonomickej sfére slovenskej spoločnosti po roku 1989 sú aj posuny v demografickom vývoji.

Vývoj počtu obyvateľstva

(Zdroj:: Obecný úrad, 2018, ŠÚSR, SODB 1961-2017)

Rok	Počet obyvateľov
1961	2200
2001	1624
2002	1609
2003	1615
2004	1632
2005	1616
2006	1614
2007	1643
2008	1665
2009	1681
2010	1700
2011	1643
2012	1646
2013	1638
2014	1636
2015	1676
2016	1673
2017	1680

Ekonomická a sociálna situácia obyvateľov obce sa nevyhnutne odráža na spoločenskom vedomí i správaní. Zmenená životná situácia má vplyv na hodnotenie prebiehajúcich zmien a utvára novú spoločenskú klímu vrátane populačnej.

V období transformácie vzrástli príjmové a sociálne rozdiely - diferencovali sa možnosti získania bytu, objavili sa ohrozenia a obavy zo straty zamestnania, čo v konečnom dôsledku viedlo a vedie k diferencovanému prístupu k takým rozhodnutiam, ako je uzatvorenie manželstva, založenie rodiny a počet detí.

Veľké množstvo rozličných foriem demografickej dynamiky možno rozdeliť do troch kategórií pohybu: prirodzený pohyb obyvateľstva, mechanický pohyb obyvateľstva, sociálno-ekonomický pohyb obyvateľstva.

Prirodzený pohyb obyvateľstva

Populácia obce má mierne podpriemernú úroveň pôrodnosti – v období 2003-2017 miera natality bola pod úrovňou celoštátneho priemeru.

Vývoj počtu narodených v obci v období 2003-2017

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet narodených v priebehu roka	15	13	10	17	15	18	12	14	18	10	12	9	11	11	13

(zdroj: Obecný úrad, 2018)

Vývoj počtu zomretých v obci v období 2003-2017

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011	2013	2014	2015	2016	2017
Počet úmrtí v priebehu roka	35	24	27	27	24	23	25	22	22	28	21	28	23	27	18

(zdroj: Obecný úrad, 2018)

V období 2003 - 2017 miera úmrtnosti v obci bola nad celoštátnym priemerom. Táto nepriaznivá vysoká úmrtnosť je výsledkom pôsobenia viacerých faktorov - ekonomická a sociálna situácia, výživové návyky, životný štýl, úroveň zdravotníckej starostlivosti a silne starnúca populácia. V úmrtnosti podľa príčin smrti, podobne ako v celej republike, tak aj v mikropriestore obce dominuje úmrtnosť na ochorenia obehovej sústavy, predovšetkým ischemické choroby srdca. V riešenom regióne vysoká je aj úmrtnosť na nádorové ochorenia, na ochorenia dýchacej a tráviacej sústavy, na cievne choroby mozgu.

Rozdiel medzi počtom živonarodených a zomretých indikuje výrazný prirodzený úbytok obyvateľstva v obci (v období 2003-2017 počet narodených bol 188, kým počet zomretých bol 374, prirodzený úbytok: 186 osôb), čo zapríčiňuje viac faktorov. Okrem špecifickej úmrtnosti a pôrodnosti obyvateľov maďarskej národnosti sa medzi dôvody uvádza zhoršenie podmienok pre založenie rodiny, diferenciácia životných stratégií a orientácií mladých ľudí (sobáš prestal byť jedinou cestou osamostatnenia sa od rodičovskej rodiny) a emigrácia mladých ľudí do rozvojových pólů.

V budúcich 10 rokoch na základe prirodzeného vývoja bez vplyvu migračného salda (kladného alebo záporného) celkový počet obyvateľov obce bude mierne klesať.

Podiel populácie v predproduktívnom (veková skupina 0-14), produktívnom (muži 15-59, ženy 15-54) a poproduktívnom (muži nad 60, ženy nad 55) veku na celkovej populácii obce je nepriaznivejší ako celoštátny trend. Práve všeobecné starnutie obyvateľov obce si vyžaduje adekvátne zaobchádzanie so staršími ľuďmi, a to vybudovaním dostupnej a spoľahlivej siete kvalitných sociálnych služieb.

Prehľad vybraných ukazovateľov vekovej štruktúry obyvateľstva

	Iža		
Podiel obyvateľstva	Muži	Ženy	Spolu
0 - 5	5,1	5,3	5,2
6 - 14	8,4	7,9	8,2
Produktívny	74,2	66,0	70,0
Poproduktívny	12,2	20,7	16,6
Priemerný vek	40,23	43,61	41,97

(Zdroj: ŠÚSR, SODB 2011)

Stredná dĺžka života vyjadruje očakávanú dĺžku života pri narodení jedinca pri zohľadnení počtu úmrtí vo všetkých vekových kategóriách. Obec (ako i jej mikropriestor) v porovnaní so SR dosahuje nižšiu strednú dĺžku života ako u mužov tak aj u žien.

Stredná dĺžka života pri narodení na rôznych regionálnych úrovniach

Územie	Muži - rok	Ženy - rok
Okres Komárno	71,52	78,76
Nitriansky kraj	72,62	79,77
SR	73,70	80,40

(zdroj: <http://www.infostat.sk/vdc/sk/index.php>, 2016)

Nekoordinovaná exploatacia prírodných zdrojov, znečisťovanie ovzdušia, vody a pôdy, dopravná záťaž so všetkými negatívnymi dôsledkami spôsobuje prenikanie cudzorodých látok do prostredia a tým do potravinového reťazca. Nedomyšlené sceľovanie pozemkov a nie vždy odborne vyriešené odvodnenie v synergii s vyššie menovanými negatívnymi javmi podmieňujú celkové zhoršenie stavu prostredia, čo má nepriaznivý dopad na genofond rastlín a živočíchov. To všetko prispieva k celkovému zníženiu kvality štruktúry krajiny a ekosystémov a vo svojich dôsledkoch negatívne ovplyvňuje vek a zdravotný stav ľudskej populácie v tomto regióne.

Populačný vývoj ovplyvňuje aj ďalší významný demografický ukazovateľ – potratovosť, na ktorom má určitý podiel aj environmentálny aspekt, nakoľko pôsobenie škodlivín v ovzduší, vode a potravinách sa dokázateľne negatívne prejavuje najmä u tehotných žien. Index potratovosti v mikropriestore obce (v obvode/okrese Komárno) je vyšší než celoštátny priemer. Počet živonarodených s vrodenuou chybou v záujmovom regióne je tiež nad celoštátnym priemerom.

Mechanický pohyb obyvateľstva

Priestorová a sociálna mobilita obyvateľstva navzájom od seba závisia. Zmena sociálnej štruktúry vyvoláva priestorové pohyby obyvateľstva. Rozvoj priemyslu a terciárnych aktivít a ich lokalizácia predovšetkým v mestských sídlach vyvolali rozsiahle presuny obyvateľstva do miest – migrácia občanov obce v podstate odráža rozdiely medzi okolitými sídlami v sociálnych a ekonomických podmienkach života ľudí.

Z priestorového hodnotenia dochádzky do zamestnania rozhodujúca zložka pracovnej sily je zamestnaná v Komárne, v Hurbanove a v susednom Maďarsku. Podľa SODB 2011 621 osôb, t.j. 79,21% ekonomicky aktívnych obyvateľov obce (784) malo svoje pracovisko v inej obci. V členení podľa pohlavia bola dochádzka žien do zamestnania mimo obce nižšia ako mužov, čo je spôsobené hlavne tým, že ženy vzhľadom na svoje materské povinnosti sú menej mobilné. V odvetvovej štruktúre hospodárstva najvyšší odchod za prácou majú priemyselná výroba a služby. Najnižší odchod za prácou je v poľnohospodárstve.

Migrácia obyvateľstva je taký pohyb obyvateľstva, ktorý sa viaže na zmenu trvalého bydliska. Pri tomto pohybe vznikajú významné zmeny v priestorovom rozmiestnení pracovnej sily. Tá je však do značnej miery ovplyvňovaná predovšetkým možnosťou získania bývania a zamestnania. 40,2% obyvateľov obce sa narodilo v obci súčasného bydliska.

Vývoj počtu prisťahovaných do obce v období 2003-2017

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet prisťahovaných v priebehu roka	44	55	30	53	69	69	54	51	38	51	28	41	33	45	45

(zdroj: Obecný úrad, 2018)

Vývoj počtu odsťahovaných z obce v období 2003-2017

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet odhlásených v priebehu roka	18	27	29	45	31	42	25	24	33	22	27	24	20	32	32

(zdroj: Obecný úrad, 2018)

V období 2003-2017 do obce sa prisťahovalo 706 osôb, pričom v tom istom období z obce sa odsťahovalo 431 osôb. Tieto údaje svedčia o veľmi výraznom migračnom prírastku obyvateľstva v riešenom území (migračný prírastok 275 osôb), čo vyvolal záujem ľudí bývať v obci s dobrými životnými podmienkami v susedstve Komárna.

Sociálno-ekonomický pohyb obyvateľstva

Táto mobilita zahŕňa presuny obyvateľstva medzi jednotlivými sociálnymi skupinami. Výsledkom tohto pohybu sú zmeny v štruktúre obyvateľstva podľa ekonomických a kultúrnych znakov.

Za posledných 10 rokov došlo k úbytku pracovných príležitostí v mnohých sektoroch hospodárstva mikroregiónu obce, v najväčšej miere v nosných výrobných odvetviach riešeného územia – v pôdohospodárstve a priemysle. Súčasnú zamestnanosť v obci (i jej mikropriestore) ovplyvňuje okrem kvalitných agroproduktívnych prírodných podmienok najmä proces privatizácie hospodárstva, stav a rozvoj malého a stredného podnikania a priemyselné parky v susednom Maďarsku ako aj v Nitrianskom a Trnavskom kraji.

Základom hospodárskej aktivity a zdrojom obživy tunajšieho obyvateľstva bola od najstarších čias poľnohospodárska výroba, ktorá sa realizovala vo veľmi priaznivých prírodných podmienkach. V dôsledku reštrukturalizácie hospodárstva v minulom desaťročí výrazne klesol počet pracovníkov v tomto odvetví. Podľa výsledkov SODB 2011 už len 47 osôb, t.j. 6 % EA (784) pracovalo v tomto sektore. Priemyselná výroba bezprostredného okolia obce zažila veľmi ťažké chvíle v období transformácie – tvorba nových pracovných miest v tomto odvetví v obvode/okrese Komárno je stále ešte nízka.

Školské vzdelanie je výrazom kultúrnej vyspelosti každej spoločnosti. Je jedným z činiteľov ovplyvňujúcich životnú úroveň a podmieňujúcich úspešný rozvoj národného hospodárstva vo všetkých jeho oblastiach.

Bývajúce obyvateľstvo podľa pohlavia a podľa najvyššieho skončeného stupňa školského vzdelania

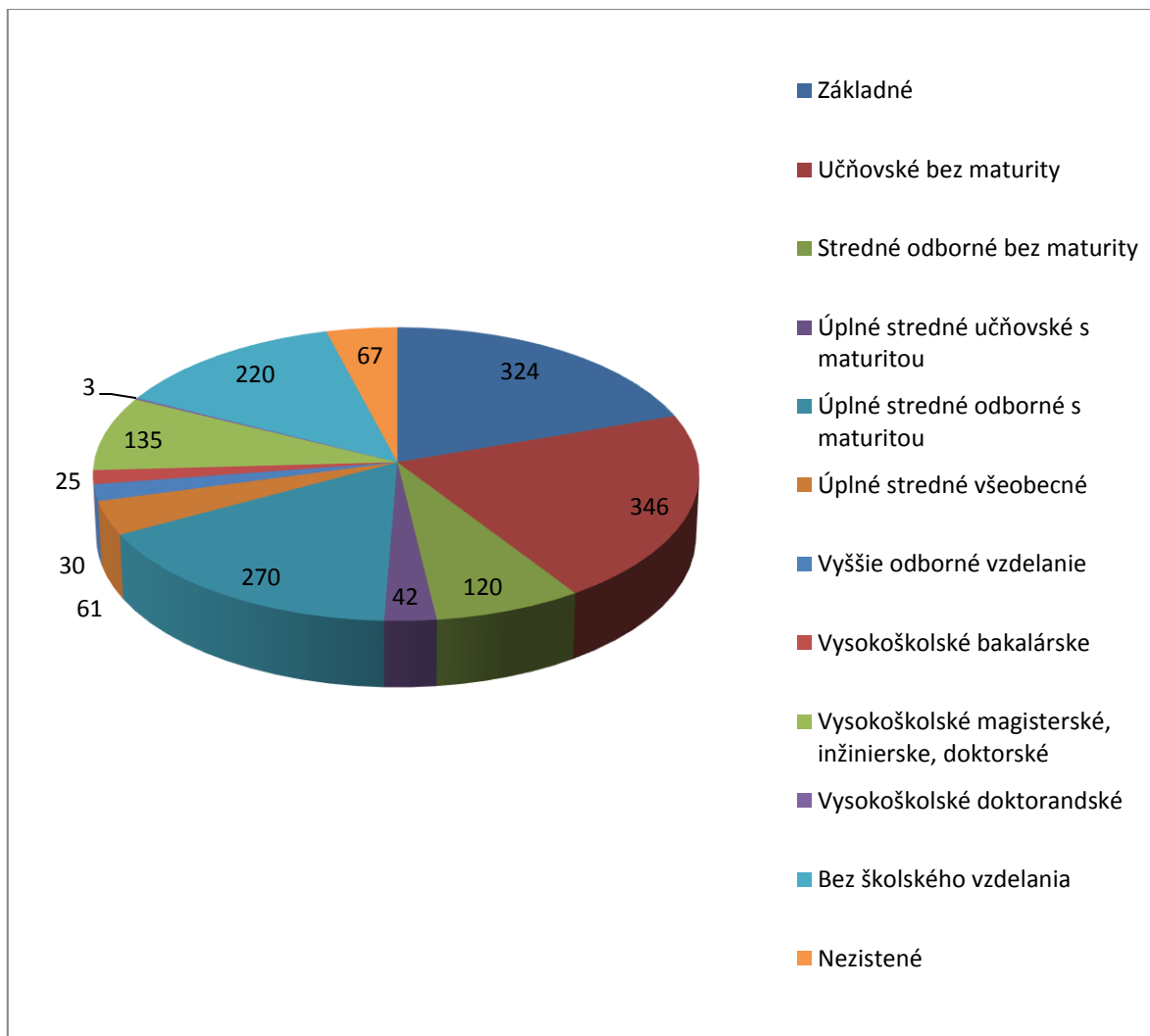
Najvyšší skončený stupeň školského vzdelania	Muži	Ženy	Spolu
Základné	59	126	185
Učňovské (bez maturity)	120	60	180
Stredné odborné (bez maturity)	44	21	65
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	14	8	22
Úplné stredné odborné (s maturitou)	68	58	257
Úplné stredné všeobecné	9	27	36
Vyššie odborné vzdelanie	2	4	6
Vysokoškolské bakalárske	3	6	9
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	15	16	31
Vysokoškolské doktorandské	0	2	2
Vysokoškolské spolu	18	24	42
Študijný odbor			
technické vedy a náuky I (baníctvo, hutníctvo, strojárstvo,	5	5	10
technické vedy a náuky II (textilná v., sprac. kože, dreva,	1	3	4
poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	4	1	5
zdravotníctvo	0	3	3
spoločenské vedy, náuky a služby I (filozof., ekon., polit. a	4	3	7
spoločenské vedy, náuky a služby II (histor., filolog., pedag.	1	7	8
vedy a náuky o kultúre a umení	1	1	2
nezistený	2	1	3
Bez školského vzdelania	59	61	120
Nezistené	10	11	21
Úhrn	403	400	803

(zdroj: ŠÚSR, SODB 2011)

Z hľadiska vzdelanosti obyvateľstva obec (ako aj celý obvod/okres Komárno) vykazuje nízku vzdelanostnú úroveň. Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva je dôsledkom viacerých faktorov: rurálny charakter územia (čo sa všeobecne vyznačuje podpriemernou vzdelanostnou štruktúrou, študovanie nie je rodinným príkladom), nepriaznivá veková štruktúra obyvateľstva obce (vysoký podiel osôb v poproduktívnom veku, ktorí majú väčšinou len základné vzdelanie).

V štruktúre školského vzdelania na úrovni obce a Slovenska sú veľké rozdiely. Index vzdelanosti obyvateľov obce Iža dosahuje len polovicu celoštátneho priemeru.

Bývajúcce obyvateľstvo podľa najvyššieho skončeného stupňa školského vzdelania

(zdroj: ŠÚSR SODB, 2011)

Potreby našej ekonomiky a štruktúrne zmeny v technike, technológii a medzi odvetviami vyvolali analogické zmeny v sociálnej štruktúre ekonomicky aktívneho obyvateľstva.

V období od roku 2000 vzrástol podiel podnikateľov, avšak sa znížil podiel družstevných poľnohospodárov. Podnikateľská aktivita v obci je mierne na nadpriemernej úrovni – 10,1% ekonomicky aktívneho obyvateľstva vykonáva podnikateľskú aktivitu bez zamestnanca a 3,3% ekonomicky aktívneho obyvateľstva je podnikateľom so zamestnancami (celoslovenský priemer prvého ukazovateľa je 9,6%, celoslovenský priemer druhého ukazovateľa je 2,7%).

Bývajúce obyvateľstvo ekonomicky aktívne podľa spoločenskej skupiny a podľa pohlavia

Obec	Zamestnanec pracujúci za mzdu, plat, iný druh odmeny		Členovia družstiev	Podnikatelia		Ostatní a nezistení	Ekonomicky aktívni
	zamestnanci	vypomáhajúci (neplatení) členovia domácností v rodinných podnikoch		bez zamestnancov	so zamestnancami		
Muži	263	0	1	52	18	109	443
Ženy	243	0	0	27	8	63	341
Spolu	506	0	1	79	26	172	784
v %	64,5	0	0,1	10,1	3,3	22,0	100,0

(Zdroj: ŠÚSR, SODB 2011)

Nezamestnanosť

Najvýznamnejším ukazovateľom situácie na trhu práce je miera nezamestnanosti, ktorá je jedným zo základných kritérií pre klasifikovanie problémových regiónov. Sprievodným javom vysokej miery nezamestnanosti je sociálna a ekonomická ohrozenosť.

Ekonomická recesia, likvidácia veľkých zamestnávateľov a nízka reštrukturalizácia ekonomickej základne vyvolali aj v záujmovom regióne silný tlak na trh práce – miera nezamestnanosti v širšom okolí obce, v obvode/okrese Komárno dlhodobo bola nad úrovňou celoštátneho priemeru. Od roku 2016 sa však v obci postupne znižuje nezamestnanosť.

K 31.12.2017 v obci bolo 65 nezamestnaných osôb, tzn. pomerne vysokú, 8,3 %-nú mieru nezamestnanosti. V tom čase okres Komárno dosiahol mieru nezamestnanosti 5,24 %, Nitriansky kraj 4,05 %, ktoré výsledky boli lepšie ako celoštátne (5,94 %).

Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných odhaľuje, že najzraniteľnejšie sú skupiny s najnižšou kvalifikáciou a vzdelaním. Nízky stupeň vzdelania predstavuje hlavnú prekážku pri uplatnení sa na trhu práce. Vysoká nezamestnanosť osôb s nízkym vzdelaním svedčí o štrukturálnych zmenách v dopyte po práci a jeho orientácii na kvalifikovanú a kvalifikačne flexibilnú pracovnú silu.

Obyvateľstvo obce Iža je považované za stredne ekonomicky aktívne.

V rokoch 2013-2017 vývoj nezamestnanosti bol nasledovný podľa štatistiky ÚPSVR:

Rok	JAN	FEBR	MAR	APRÍL	MÁJ	JÚN	JÚL	AUG	SEPT	OKT	NOV	DEC
2013	184	189	189	179	168	167	162	160	163	163	158	158
2014	169	163	166	169	167	164	157	148	149	155	153	147
2015	155	160	159	161	162	161	152	142	138	137	132	140
2016	134	137	131	133	132	126	120	115	106	111	104	102
2017	102	105	95	91	177	78	80	75	74	68	65	65

(Zdroj: ÚPSVaR Komárno, 2018, http://www.upsvar.sk/statistiky.html?page_id=1247)

Mzdy

Jedným z najdôležitejších ukazovateľov vyspelosti regiónov je cena práce. Cena práce je nemotivačným faktorom z pozície zamestnávateľa, ak je jej rast rýchlejší než rast produktivity práce.

V roku 2017 priemerná mesačná mzda v SR bola 954 EUR (v Nitrianskom kraji bola 910 EUR – v rámci kraja v okrese Komárno bola priemerná mzda najnižšia). Nízka úroveň nominálnej mzdy v záujmovom regióne - priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v okrese Komárno bola nižšia cca o 200 Eur ako priemer v SR - je odrazom faktorov, ako nemoderná štruktúra hospodárstva (v regióne dlhodobo dominovalo poľnohospodárstvo), nízka kvalifikačná štruktúra obyvateľov regiónu.

Ľudia ohrození rizikom sociálneho vylúčenia

Najpočetnejšou skupinou ľudí ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia sú starší obyvatelia, ktorí sú poberateľmi starobných dôchodkov (výraznejšie vyššie vekové kategórie) a zdravotne, zmyslovo a duševne postihnutí občania. Títo občania sú v prevažnej miere poberateľmi invalidných dôchodkov. V budúcom období možno predpokladať zvýšený záujem občanov o sociálne služby, keďže dochádza k starnutiu populácie, čo predstavuje celoeurópsky trend. Štruktúra obyvateľstva obce v dôsledku úbytku počtu obyvateľov v predproduktívnom veku oproti nárastu poproduktívnom

v blízkej budúcnosti prinesie aj demografický problém prestarnutia obyvateľstva a problém v sociálnej starostlivosti obyvateľstva.

Kvôli prevahe poproduktívneho obyvateľstva treba uvažovať o doplnení vhodnej formy poskytovania sociálnych služieb v obci. Vhodnou alternatívou do budúcnosti môže byť rozšírenie poskytovania opatrovateľskej služby a zahájenie ambulantnej a pobytovej sociálnej služby.

Ďalšou skupinou ľudí ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia sú nezamestnaní, napriek výraznému poklesu ich počtu a oživeniu hospodárskeho rastu štátu. Ide aj o občanov, ktorí v dôsledku nízkej úrovne vzdelania a kvalifikácie vykonávajú iba príležitostné pomocné práce, prípadne sú bez práce.

V najbližších rokoch bude potrebné sústrediť pozornosť aj na nezamestnaných vo vekových skupinách nad 50 rokov, ktorí sú ohrození rizikom sociálneho vylúčenia, lebo väčšinou majú nízku adaptabilitu na meniace sa požiadavky pracovného trhu a majú zväčša nevyhovujúcu kvalifikáciu, čoho dôsledkom je ich nízka atraktivita pre zamestnávateľa (majú malú šancu uplatniť sa na trhu práce).

Ďalšou významnou skupinou ľudí, ktorých možno zaradiť medzi ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia, sú deti odkázané na pomoc cudzích, mládež po ukončení ústavnej alebo ochrannnej výchovy.

Do menšej skupiny ohrozených patria osamelí rodičia s deťmi a mnohohodetné rodiny.

4. ANALÝZA POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Rozvoj sociálnych služieb zabezpečuje obec Iža spolu s partnermi ako dlhodobý, kontinuálny, systematický a koordinovaný proces riešenia problémov osôb odkázaných na poskytovanie sociálnych služieb. V rámci obce sa v posledných rokoch zabezpečil postup od čiastkových riešení k systémovým opatreniam na základe poznania východiskového stavu a na základe zabezpečenia viaczdrojového financovania.

V súčasnosti v obci Iža sociálna starostlivosť zahŕňa nasledovné činnosti zadefinované zákonmi, a to:

- poskytnutie jednorazovej dávky v hmotnej núdzi,
- základné sociálne poradenstvo,
- prispieva na stravovanie dôchodcov,
- poskytnutie pomoci pri umiestňovaní do zariadení fyzických osôb odkázaných na pomoc inej fyzickej osoby,
- funkciu osobitného príjemcu sociálnych dávok,
- pomoc v krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia ...).

5. ANALÝZA POŽIADAVIEK PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A ĎALŠÍCH OBYVATEĽOV OBCE NA ROZVOJ SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Hlavnými princípmi komunitného plánovania je partnerstvo medzi všetkými účastníkmi a zapájanie miestnej komunity, t.j. obyvateľov daného územného celku, v našom prípade obce Iža, do tvorby komunitného plánu sociálnych služieb. Za týmto účelom bolo nutné vybrať metódu a formu oslovenia a zapojenia tak, aby zaujali a motivovali k aktívnej spolupráci obyvateľov, mysliac aj na ich rôznorodosť, napr. v spôsobe života, záujmov, zdravotného stavu, sociálnej situácie, veku a pod.

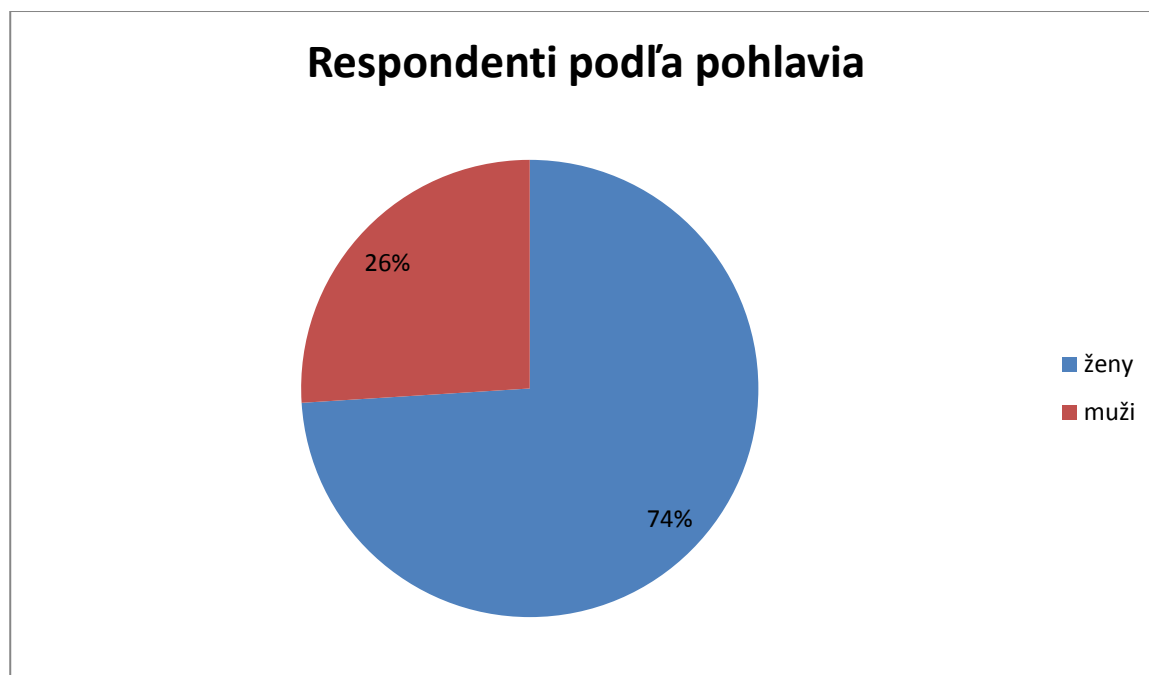
Na oslovenie a zisťovanie názorov obyvateľov bol zostavený dotazník, ktorý bol zverejnený na webovej stránke obce Iža. Dotazník bol anonymný.

5.1 Realizácia dotazníkového prieskumu

Zameranie otázok v dotazníku bolo cielené na jednotlivé okruhy. Po úvodných informáciách o veku, pohlaví a úrovne vzdelania sa v prvom rade zisťovalo, či je respondent už v súčasnosti prijímateľom sociálnej služby a ak áno, aká je miera jeho spokojnosti s poskytovanými službami. Ďalej sa zisťovala miera potrebnosti jednotlivých sociálnych služieb podľa cieľových skupín, na čo nadväzovali otázky k hodnoteniu kvality týchto služieb. V závere dotazníka mal možnosť respondent vyjadriť svoj názor, dávať podnety a návrhy na rozvoj sociálnych služieb obce.

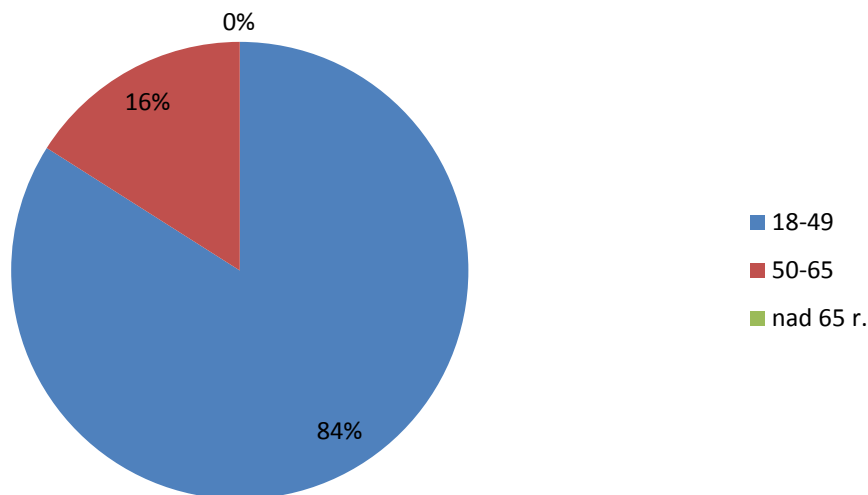
5.2 Všeobecná časť vyhodnotenia prieskumu

Z celkového počtu 34 vrátených dotazníkov vyplnili 25 ks ženy, čo je cca 74 % a 9 ks muži, čo je cca 26 %.

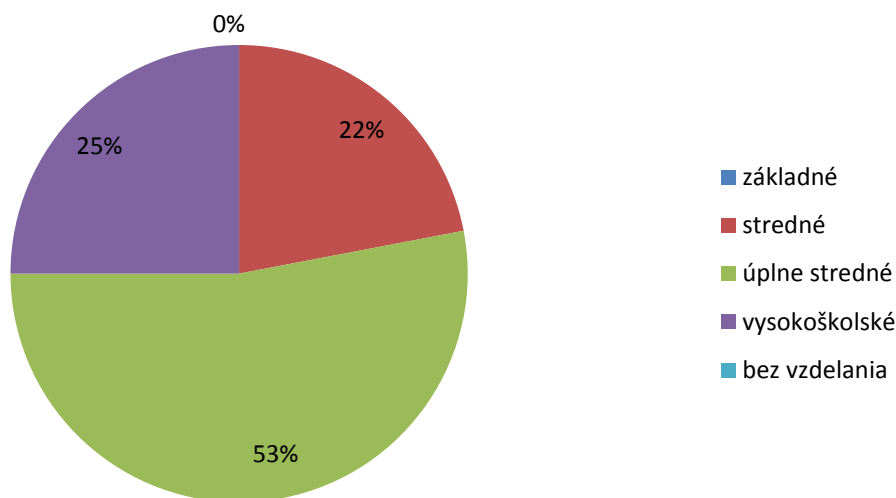
Veková štruktúra respondentov bola zameraná na dospelú populáciu nad 18 rokov, pričom vekové skupiny boli členené na skupinu v aktívnom veku od 18 do 49 rokov, ďalej na skupinu v pred dôchodkovom veku od 50 do 65 rokov a poslednú skupinu tvorili respondenti nad 65 rokov veku. Názory tejto vekovej skupiny žiaľ nikto z respondentov neprezentovalo.

Respondenti podľa veku

Vzdelanostná úroveň respondentov bola sledovaná v nasledovnom členení: dosiahnuté základné vzdelanie, stredné, stredoškolské s maturitou, vysokoškolské, iné (bez vzdelania).

Respondenti podľa vzdelania

Uvedený graf dokumentuje vysokú vzdelanostnú úroveň obyvateľov zapojených do prieskumu, najviac ich bolo (78 %) s úplným stredoškolským vzdelaním s maturitou a vysokoškolským vzdelaním. Tieto údaje úzko súvisia aj s počtom respondentov podľa veku – seniori, vzhľadom na skutočnosť, že ich väčšina nemá k dispozícii internet a nemá počítačové zručnosti, ani nemali možnosť sa k tejto problematike vecne vyjadrovať.

Zisťovanie spokojnosti s poskytovanými sociálnymi službami

Cieľom položených otázok bolo zistenie spokojnosti s poskytovanými sociálnymi službami od občanov, ktorí sú už v súčasnosti ich prijímateľmi. Z celkového počtu respondentov 2 uviedli, že sú prijímateľmi sociálnej služby, avšak 1 odpoveď nie je relevantná, pretože respondent uviedol, že je poberateľom podpory v nezamestnanosti. Druhá odpoveď sa vzťahovala na stravovaciu službu.

Na otázku o spokojnosti odpovedali 4 respondenti, čo je viac ako počet priamych prijímateľov sociálnych služieb. Predpokladá sa, že k problematike sa vyjadrili aj rodinní príslušníci dotýčaných prijímateľov sociálnych služieb.

Spokojnosť bola meraná štyrmi stupňami: spokojný, skôr spokojný, skôr nespokojný, nespokojný. Odpovede respondentov sú zhrnuté v nasledovnej tabuľke:

Poskytované sociálne služby	Spokojný	Skôr spokojný	Skôr nespokojný	Nespokojný
Stravovacia služba	1	3	0	0

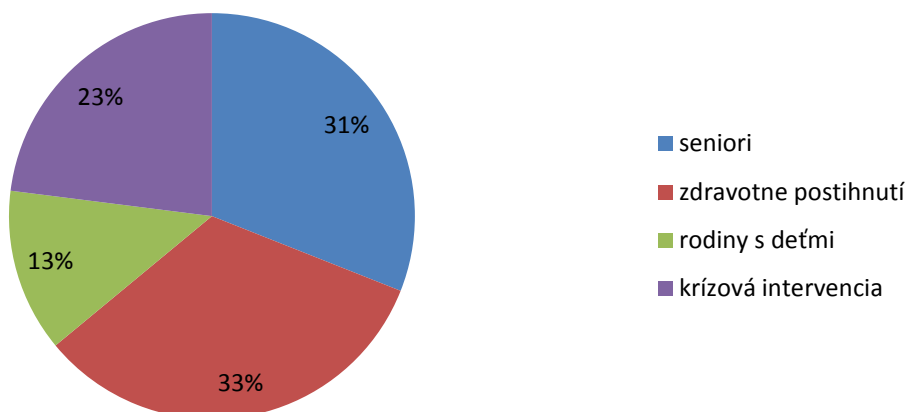
5.3 Analýza potrebnosti sociálnych služieb podľa cieľových skupín

Otázky k zisťovaniu potrebnosti sociálnych služieb boli rozdelené podľa cieľových skupín nasledovne:

- **sociálne služby pre seniorov** – zariadenie pre seniorov (domov dôchodcov), denný stacionár, zariadenie opatrovateľskej služby, domáca opatrovateľská služba, prepravná služba (sociálny taxík), denné centrum (klub dôchodcov), jedáleň vrátane donášky stravy, používanie telekomunikačných technológií, sociálna rehabilitácia, sociálne poradenstvo;
- **sociálne služby pre občanov so zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom** – domov sociálnych služieb, zariadenie podporovaného bývania, rehabilitačné stredisko, špecializované zariadenie, denný stacionár, zariadenie opatrovateľskej služby, domáca opatrovateľská služba, prepravná služba, sociálna rehabilitácia, požičiavanie pomôcok, špecializované sociálne poradenstvo, sociálno-aktivizačné služby (sprievodcovská, predčitateľská)
- **sociálne služby pre rodinu s deťmi** – pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania rodinného života a pracovného života, poskytovanie sociálnej služby pre dieťa do troch rokov veku (jasle), poskytovanie sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o deti, poskytovanie sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu, sociálne poradenstvo;
- **sociálne služby pre osoby v nepriaznivej sociálnej situácii (sociálne služby krízovej intervencie)** – nocľaháreň, útulok, nízkoprahové denné centrum, komunitné centrum, jedáleň/donáška stravy, pracovňa, stredisko osobnej hygieny, zariadenie núdzového bývania.

Respondenti sa vyjadrovali k druhom sociálnych služieb pre jednotlivé cieľové skupiny určovaním dôležitosti tej-ktorej sociálnej služby v štyroch stupňoch – sociálna služba je: veľmi potrebná, dosť potrebná, občas potrebná alebo nie je potrebná.

Potrebnosť sociálnych služieb podľa najvyššieho počtu odpovedí

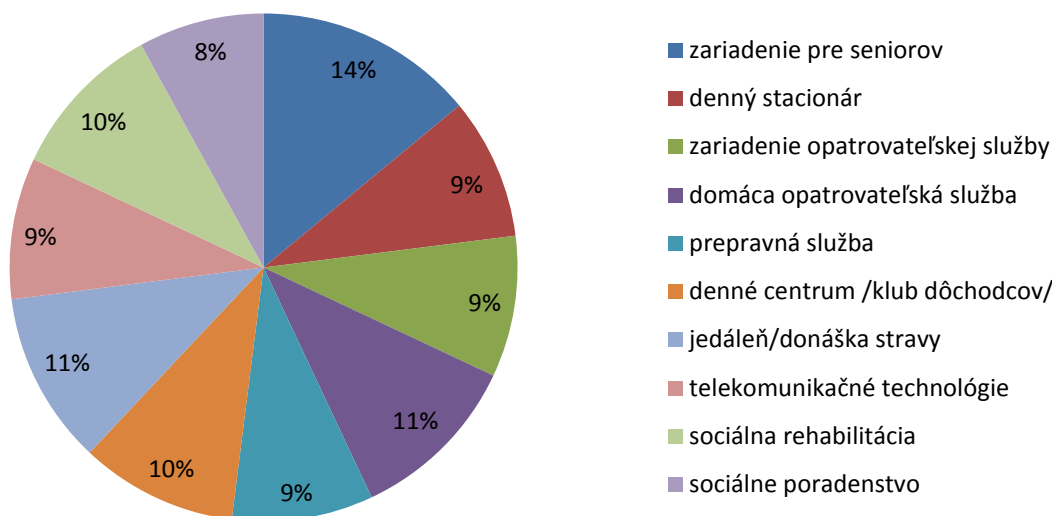

Na základe vyhodnotenia odpovedí možno konštatovať, že obyvatelia obce Iža pokladajú za veľmi dôležité sociálne služby poskytované pre seniorov a obzvlášť pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím (64 %). Tá skutočnosť, že 100 % respondentov je z vekového pásma 18 – 65 rokov, svedčí o vysokej medzigeneračnej solidarite, ktorú možno hodnotiť vysoko pozitívne. Predpokladá sa, že mladá a stredná generácia obce je si vedomá všeobecného starnutia obyvateľstva obce ako aj nepriaznivej zdravotnej situácie; o týchto skutočnostiach svedčí aj miera úmrtnosti v obci, ktorá je nad celoštátnym priemerom a taktiež stredná dĺžka života, ktorá je v obci v porovnaní so SR nižšia tak u mužov ako aj u žien. Tieto okolnosti si vyžadujú adekvátne zaobchádzanie so staršími ľuďmi a osobami so zdravotným postihnutím.

5.3.1 Potrebnosť sociálnych služieb pre seniorov

Respondenti sa vyjadrovali k jednotlivým druhom sociálnych služieb, ktorých prijímateľmi môžu byť seniori, t.j. osoby po dovŕšení dôchodkového veku. Prikladali týmto sociálnym službám vysokú a vzácnu rovnomernú dôležitosť, najväčšiu podporu získalo zariadenie pre seniorov, domáca opatrovateľská služba, za ňou v poradí nasledovalo poskytovanie sociálnej služby v jedálni/donáška stravy.

Potrebnosť sociálnych služieb pre seniorov

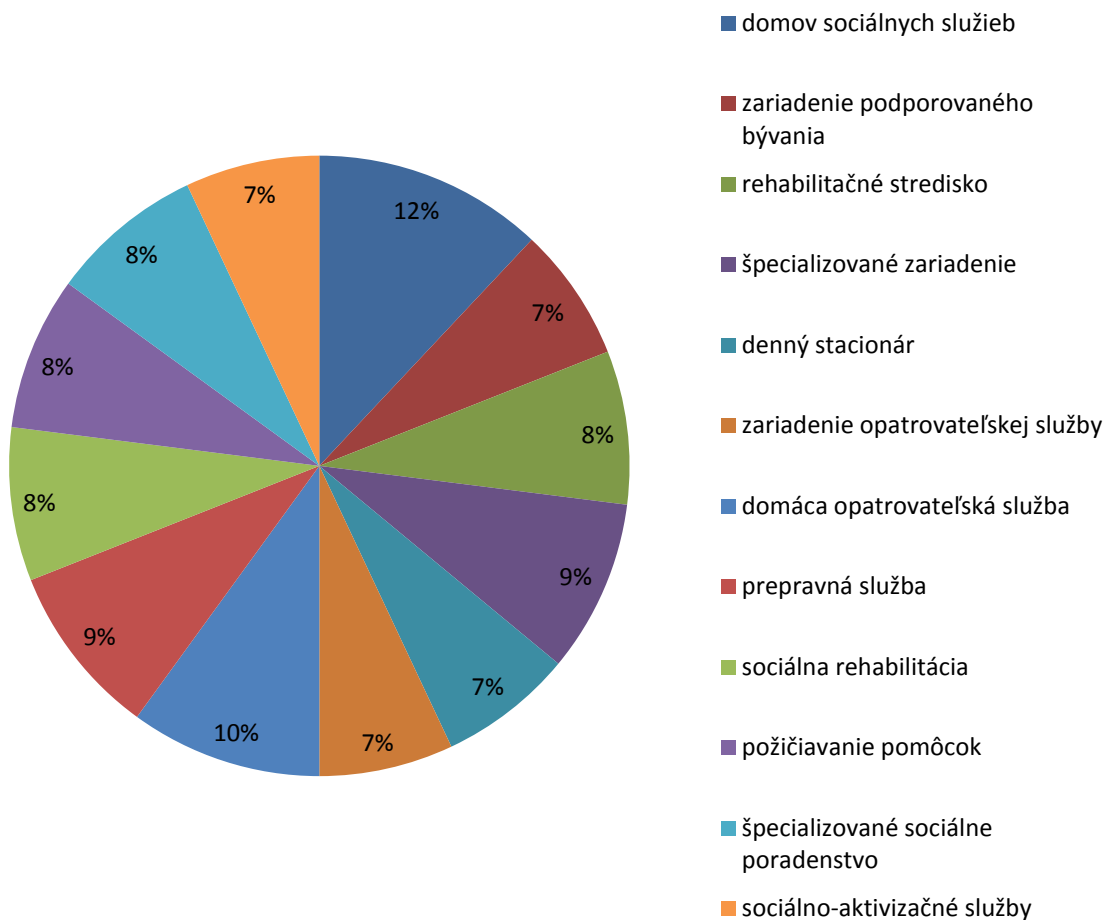
Výsledky prieskumu dokumentujú, že obyvatelia obce Iža pociťujú adekvátnu mieru potrebnosti sociálnych služieb pre cieľovú skupinu seniorov, keď 209 odpovedí z celkového počtu 226 vyjadrovalo určitú potrebnosť týchto sociálnych služieb. 17 odpovedí (7 %) znelo tak, že sociálne služby pre túto skupinu obyvateľov nie sú potrebné.

5.3.2 Potrebnosť sociálnych služieb pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom

Účastníci prieskumu sa vyjadrovali k potrebe sociálnych služieb pre cieľovú skupinu osôb s ťažkým zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom vo veku od útleho detstva až po dovŕšenie dôchodkového veku. Celkovo bolo zaznamenaných 230 pozitívnych odpovedí, z čoho najviac odpovedí vyjadrovalo potrebnosť poskytovania sociálnych služieb pre túto skupinu obyvateľov v rámci domova sociálnych služieb, domácej opatrovateľskej služby a taktiež zabezpečením prepravnej služby /sociálny taxík/.

Z nasledujúceho prehľadu vyplýva, že obyvatelia obce Iža majú zodpovedný prístup k problematike uvedenej skupiny občanov, pretože ostatným druhom sociálnych služieb respondenti prikladali takmer rovnakú dôležitosť. Popritom 11 odpovedí (4 %) znelo tak, že sociálne služby pre túto skupinu občanov nie sú potrebné.

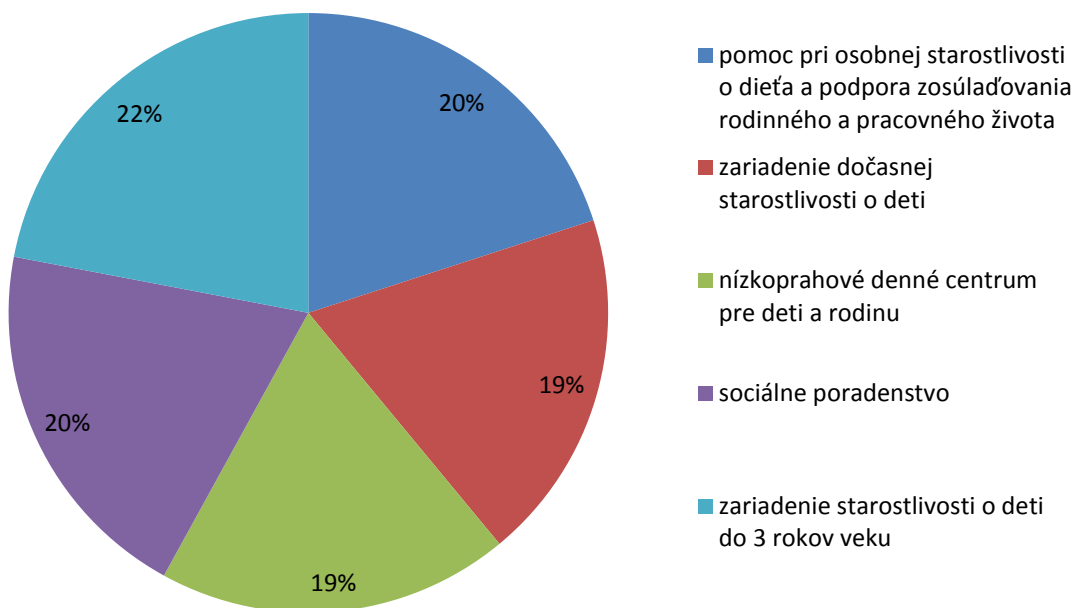
Potrebnosť sociálnych služieb pre občanov s ŤZP a nepriaznivým zdravotným stavom

5.3.3 Potrebnosť sociálnych služieb na podporu rodiny s deťmi

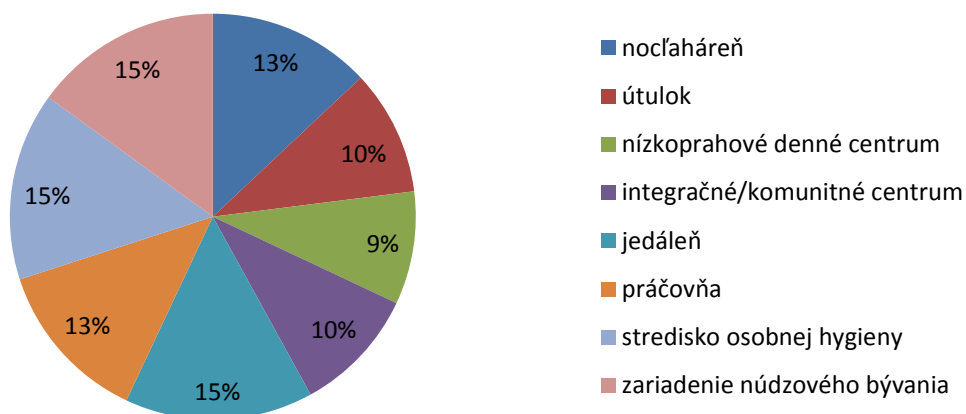
K týmto sociálnym službám respondenti svoje názory vyjadrovali v 95 odpovediach, z čoho 5 odpovedí (5 %) znelo tak, že poskytovanie týchto služieb nie je potrebné a 42 odpovedí vyjadrovalo len občasnú potrebnosť takejto pomoci rodinám s deťmi. Z uvedeného možno konštatovať, že približne 45 % respondentov nepovažuje za nevyhnutne potrebné systematické poskytovanie uvedených sociálnych služieb. Predpokladá sa, že v obci poskytovanie sociálnych služieb pre túto skupinu občanov nemá tradíciu, pretože väčšina rodín s deťmi si hľadá riešenia na odstránenie prípadnej nepriaznivej sociálnej situácie v rámci užšej, či rozšírenej rodiny, resp. v kruhu priateľov. Najviac respondentov – 22 %, by však privítalo zriadenie zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku (jasle) a 20 % podporu zosúladzovania rodinného a pracovného života, ako aj poskytovanie sociálneho poradenstva pre rodiny s deťmi (20 %).

Potrebnosť sociálnych služieb na podporu rodiny s deťmi

5.3.4 Potrebnosť sociálnych služieb na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie pre občanov ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia – krízová intervencia

Potrebnosť sociálnych služieb pre občanov ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia

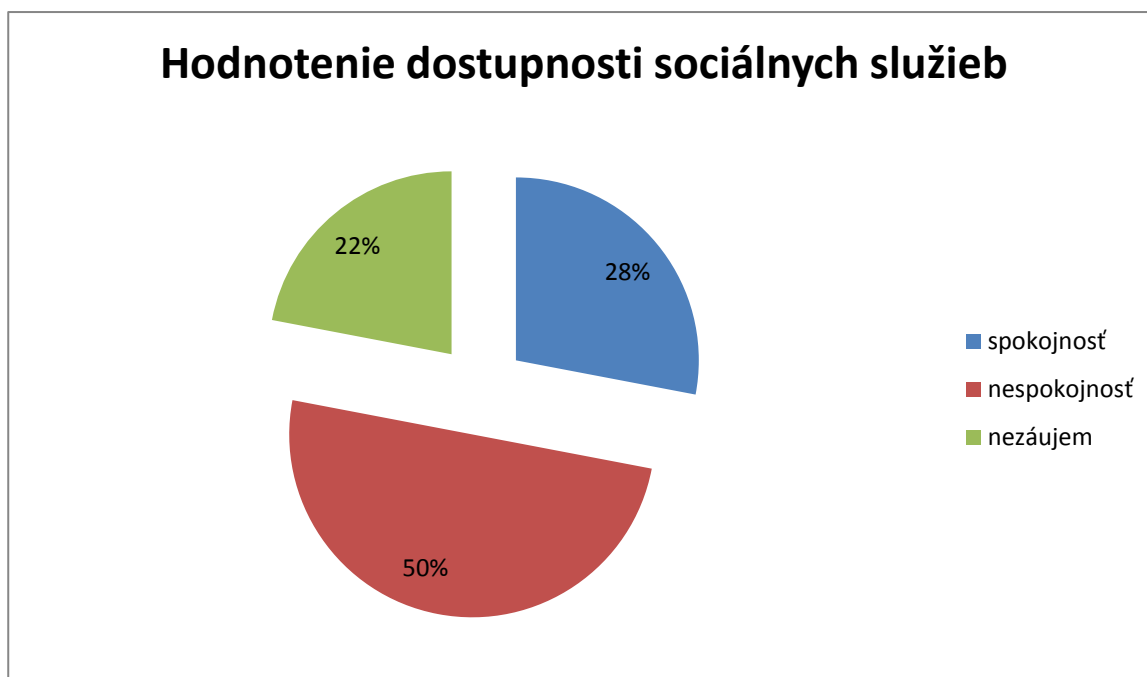
K týmto sociálnym službám sa vyjadril vysoký počet respondentov, ktorí nepovažujú tieto služby za potrebné. Do tejto cieľovej skupiny boli začlenení všetci obyvatelia žijúci v obtiažnych životných situáciách, ako sú ľudia bez prístrešia, ľudia so závislosťami, neprispôsobiví občania, občania v sociálnej núdzi a pod.

K uvedenej skupine občanov bolo zaznamenaných 170 odpovedí, z čoho 26 vyjadrení bolo negatívnych, čiže podľa 15 % respondentov poskytovanie sociálnych služieb pre túto skupinu občanov vôbec nie je potrebné, popritom 66 respondentov, t.j. 39 % vyjadrilo len občasnú potrebnosť týchto služieb. Podľa respondentov najviac by bolo potrebné poskytovať služby pre túto skupinu občanov v rámci jedálne, strediska osobnej hygieny a zariadenia núdzového bývania.

5.4. Vízia budúcnosti sociálnych služieb podľa obyvateľov obce Iža

5.4.1 Hodnotenie dostupnosti sociálnych služieb

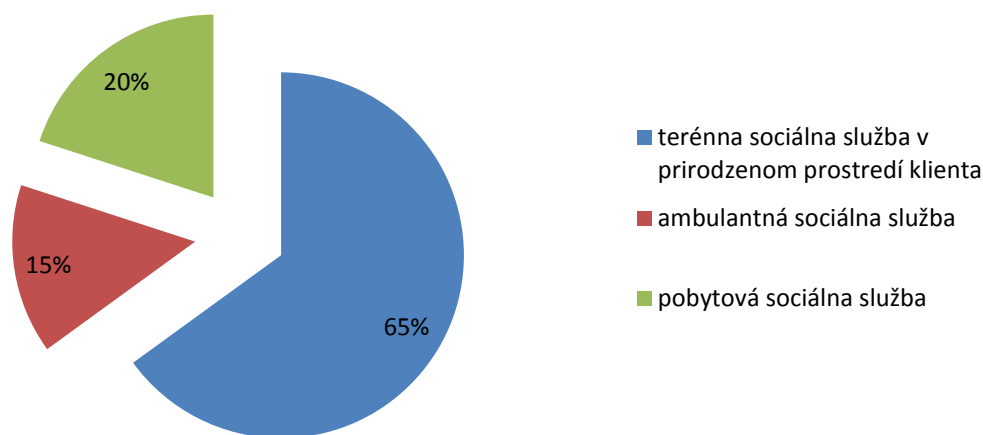
K dostupnosti sociálnych služieb sa vyjadrilo 32 respondentov, z čoho je spokojných 28 %, 50 % opýtaných je nespokojných. Podiel respondentov, ktorí o sociálne služby, teda ani o ich dostupnosť nemajú žiadny záujem, je dosť vysoký, 22 %.

5.4.2 Forma poskytovania sociálnych služieb

Vo všeobecnosti sa predpokladá, že ľudia uprednostňujú terénne sociálne služby poskytované v ich prirodzenom – rodinnom alebo komunitnom – prostredí. U prieskumnej vzorky obyvateľov obce Iža sa tento predpoklad naplnil.

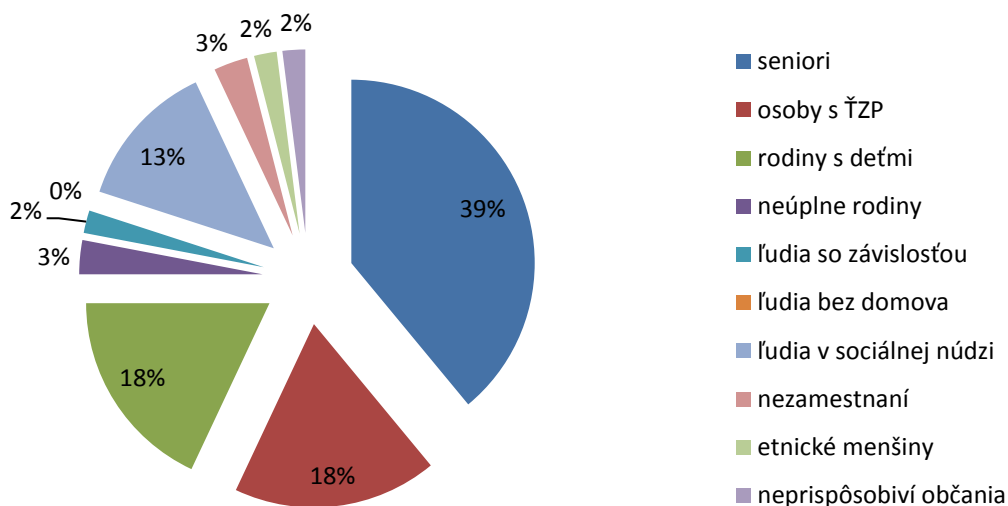
Forma sociálnej služby

5.4.3 Smerovanie sociálnych služieb na cieľové skupiny podľa obyvateľov obce

Pre plánovanie sociálnych služieb je nevyhnutné poznanie, pre ktoré skupiny obyvateľov je potrebné nasmerovať ich rozvoj. Preto bola v dotazníku položená otázka: „Ktorým z nasledujúcich skupín obyvateľstva by podľa Vás mala byť venovaná väčšia pozornosť?“ Respondenti si mohli vybrať z desiatich možností, pričom mohli označiť aj viac, prípadne aj všetky možnosti. Okrem toho mohli uviesť aj iné skupiny obyvateľov.

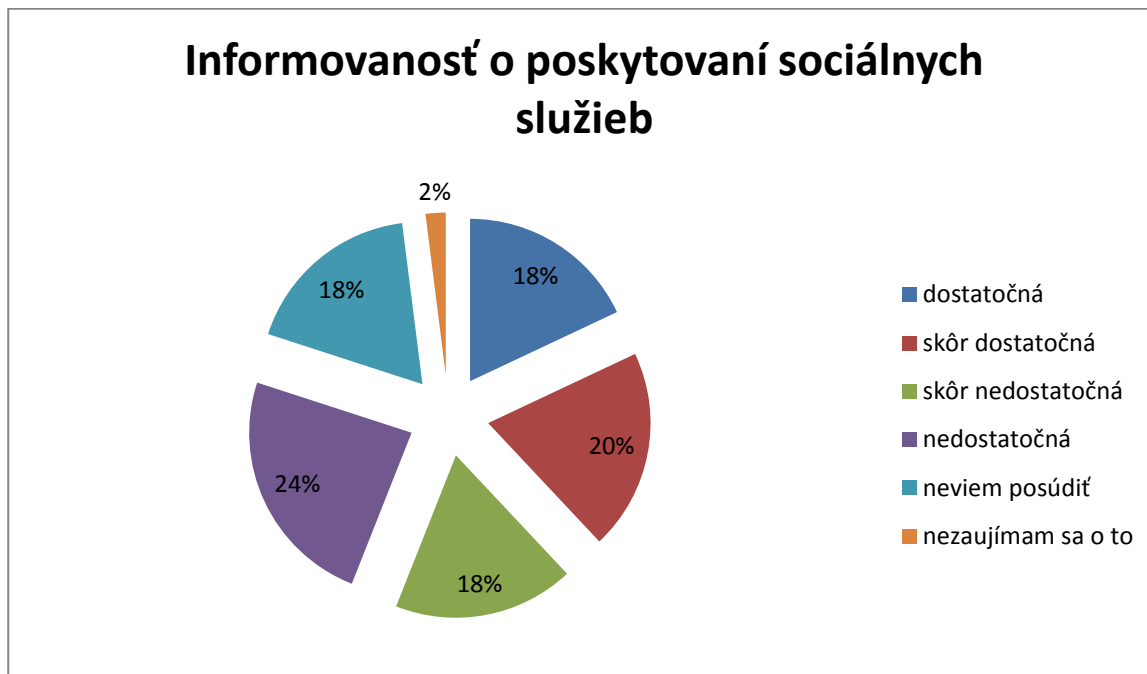
Potreba zvýšenej pozornosti pri poskytovaní sociálnych služieb pre cieľovú skupinu

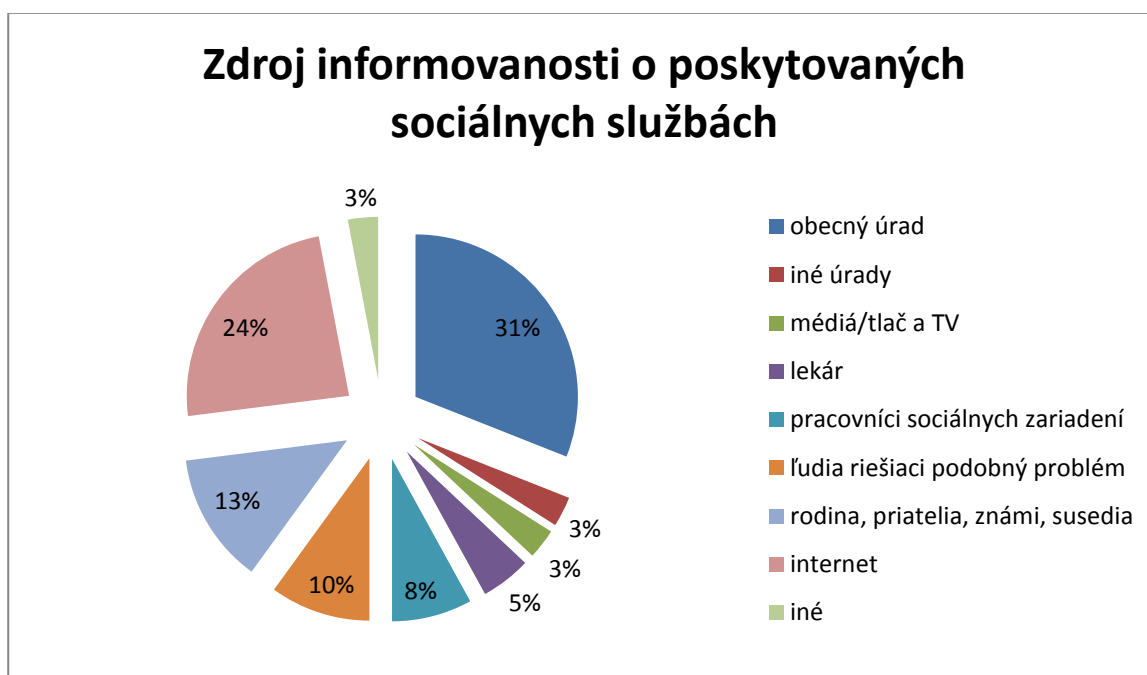
Z prehľadu vyplýva, že najväčšiu pozornosť, 57 % z celkových odpovedí, požadujú obyvatelia obce Iža venovať seniorom a občanom so zdravotným postihnutím. Ďalšiu, pomerne silnejšiu skupinu tvoria rodiny s deťmi, 18 %. Je veľmi prekvapujúce ale aj potešujúce, že ľuďom v sociálnej núdzi 13 % respondentov by venovalo väčšiu pozornosť. Ostatné cieľové skupiny spolu, ktoré viac-menej by potrebovali pomoc krízovej intervencie (ľudia so závislosťou, ľudia bez domova, nezamestnaní, etnické menšiny a neprispôsobiví občania) ostali na 12 %-ách.

5.4.4 Informovanosť o sociálnych službách

V dotazníku bola k informovanosti položená otázka „Máte dostatočné informácie o poskytovaní sociálnych služieb na území obce Iža?“ Na uvedenú otázku prišlo 34 odpovedí s nasledovnými výsledkami: 38 % opýtaných vyslovilo spokojnosť s informovanosťou, 42 % vyjadrilo svoju nespokojnosť a dosť značný podiel respondentov, 20 % nevedel posúdiť, resp. nezaujíma sa o túto problematiku. Tieto údaje korešpondujú s odpoveďami na otázku dostupnosti sociálnych služieb pre obyvateľov, na ktorú 22 % odpovedalo, že nezaujíma sa o túto problematiku.

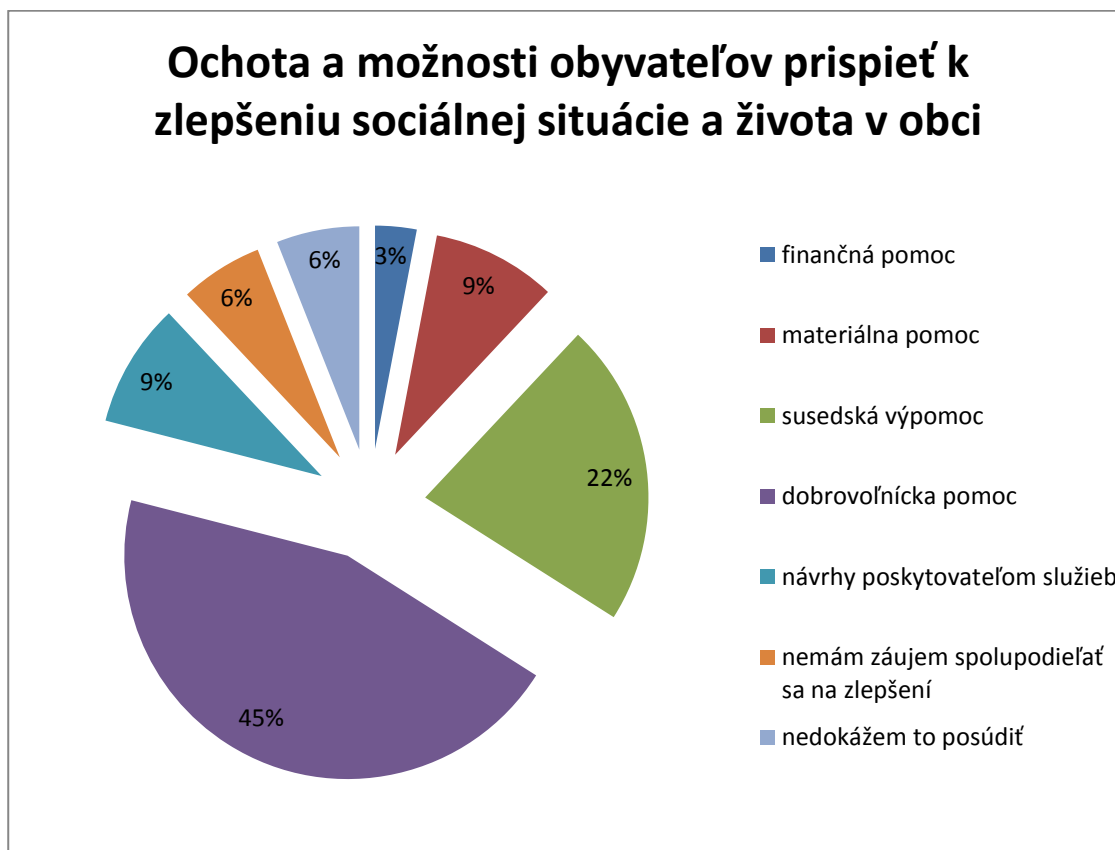

Ďalej bol zisťovaný aj zdroj informovanosti. Najviac informácií o poskytovaných sociálnych službách získavajú obyvatelia obce Iža na obecnom úrade, z internetu a v rámci rodiny, od priateľov, známych, susedov. Respondenti mohli označiť aj viac odpovedí.

5.4.5 Ochota a možnosti obyvateľov prispieť k zlepšeniu sociálnej situácie a života v obci Iža

V záujme zistenia možností rozvoja komunitnej práce v obci bola respondentom položená otázka: „Ak sa zamyslíte nad svojimi možnosťami, ako by ste mohli prispieť k zlepšeniu sociálnej situácie a života v obci?“. Respondenti mohli označiť aj viac odpovedí.

Je veľmi potešiteľné, že 88 % respondentov sa prihlásilo k nejakej forme pomoci, buď finančnej, materiálnej a susedskej výpomoci, či dobrovoľníckej pomoci odkázaným ľuďom. Svedčí to o zdravej spolupatričnosti k životu a sociálnej situácii obce a ochote pomôcť k zlepšeniu. Táto situácia je predurčená na kvalitný rozvoj komunitnej práce, najmä keď výrazná väčšina uvádza ochotu pomôcť dobrovoľníckou činnosťou a susedskou výpomocou.

5.5 Pripomienky respondentov

Záver dotazníkového zisťovania bol venovaný postrehom a návrhom respondentov k sociálnym službám. Možnosť vyjadriť svoj názor využilo 7 osôb, čo činí 21 % z celkového počtu respondentov, ktorí sa aktívne zapojili a vyjadrovali svoju spokojnosť, aj nespokojnosť so situáciou v sfére sociálnych služieb.

Výrazná väčšina z nich požaduje poskytovanie domácej opatrovateľskej služby a zriadenie zariadenia pre seniorov. Niektoré z návrhov nesúvisia priamo so službami v zmysle zákona o sociálnych službách, ale všetky námety týchto občanov stoja za zamyslenie, ako napr. zriadenie klubu pre mladé mamičky, kde by sa mohli stretávať, ako aj zabezpečenie ordinácie detského lekára v obci.

6. SWOT ANALÝZA

6.1 Základná charakteristika SWOT analýzy

SWOT analýza kompletizuje a zoraduje vnútorné sily a slabé stránky organizácie, jej vonkajšie príležitosti a hrozby podľa dôležitosti. Základom SWOT analýzy je jasne definovaný cieľ a postup krokov, ktoré to majú zabezpečiť. Ak je cieľ jasne definovaný, SWOT analýza sa môže použiť ako manažérska podpora k dosiahnutiu tohto cieľa:

Silné stránky – interné vlastnosti organizácie, ktoré jej môžu napomôcť k dosiahnutiu cieľa,

Slabé stránky – interné vlastnosti organizácie, ktoré sťažujú dosiahnutie cieľa,

Príležitosti – externé podmienky, ktoré môžu dopomôcť organizácii k dosiahnutiu cieľa,

Ohrozenia – externé podmienky, ktoré môžu sťažiť dosiahnutie cieľa.

6.2 SWOT analýza v oblasti sociálnych služieb na území obce Iža

Silné stránky	Slabé stránky
- právo na poskytnutie sociálnych služieb - poskytovanie základného sociálneho poradenstva - zvyšujúci sa záujem obyvateľov o riešenie problémov v sociálnych službách - pozitívny postoj samosprávy k riešeniu problematiky seniorov a osôb s ŤZP - úzka spolupráca s ÚPSVaR - spokojnosť prijímateľov s existujúcimi poskytovanými sociálnymi službami - klesajúca miera nezamestnanosti - silný migračný prírastok	- nedostatok finančných prostriedkov na rozširovanie rozsahu a druhu sociálnych služieb - absencia pobytového zariadenia - absencia domácej opatrovateľskej služby - nedostatočná vyhľadávacia činnosť - nedostatočná podporná sieť sociálnych služieb - nárast sociálno-patologických javov u miestnych obyvateľov - nedostatok neziskových organizácií v sociálnej oblasti obce - nevyhovujúca vzdelanostná úroveň obyvateľstva - vysoká mortalita obyvateľstva
Príležitosti	Ohrozenia
- cieľené opatrenia podľa potrieb obyvateľov - možnosť získania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ a iných zdrojov na činnosť: terénnych sociálnych pracovníkov a opatrovateľskej služby - možnosť získania NFP na zriadenie zariadenia pre seniorov s nízkou kapacitou - rozšírenie sociálnych služieb o prepravnú službu - podpora svojpomocného riešenia miestnych problémov - podpora a rozvoj dobrovoľníctva - možnosti vytvorenia chránených dielní a pracovísk - obnovenie a rozvíjanie tradičných remesiel – tvorba nových pracovných miest	- nepriaznivý demografický vývoj - neisté finančné zabezpečenie poskytovania sociálnych služieb - časté zmeny v legislatíve - riziko zvyšovania nákladovosti a úhrad sociálnych služieb a s tým súvisiacej dlhodobej udržateľnosti ich financovania - nedostatočné pracovné príležitosti pre občanov ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia - zlyhávanie osobnej zodpovednosti za vlastný život a absencia aktívneho prístupu k vlastnej životnej situácie

7. URČENIE CIEĽOV A PRIORÍT ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

CS 1 – Seniori a osoby so zdravotným postihnutím, nepriaznivým zdravotným stavom

Vízia: Zlepšená dostupnosť sociálnych služieb a ich fungujúca sociálna sieť pre cieľovú skupinu. Osoby so zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom žijúce v obci sú v čo najväčšej miere samostatné a nezávislé, je podporovaná ich snaha zamestnať sa a pracovať, vzdelávať sa a aktívne využívať voľný čas.

Hlavný cieľ: Zvýšiť kvalitu života osôb so zdravotným postihnutím, nepriaznivým zdravotným stavom a seniorov žijúcich na území obce.

PRIORITY I.

Špecifický cieľ 1.: *Zlepšiť dostupnosť služieb a zvýšiť kvalitu a rozsah sociálnych služieb pre cieľovú skupinu a rozvíjať terénne, ambulantné a pobytové sociálne služby.*

Opatrenie 1.1: Zabezpečiť zriadenie zariadenia pre seniorov.

Aktivita:

- vyhľadávať partnerov a zistiť prípadný záujem neverejného sektora o zriadenie nízkokapacitného zariadenia pre seniorov v obci
- nadviazať spoluprácu s VÚC a ďalšími poskytovateľmi sociálnych služieb v záujme zabezpečenia relevantnej sociálnej služby u registrovaných poskytovateľov sociálnych služieb

Zodpovednosť: Obec Iža

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža, VÚC Nitra, neverejné organizácie, NFP, granty, dotácie MPSVR SR, /úhrady od klientov/

Opatrenie 1.2. Zabezpečiť zriadenie denného stacionára

Aktivita:

- vyhľadávať partnerov a zistiť prípadný záujem neverejného sektora o zriadenie denného stacionára
- vyhľadávanie seniorov, ktorí by mohli byť prijímateľmi sociálnej služby poskytovanej v dennom stacionári

Zodpovednosť: Obec Iža

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: neverejné organizácie, NFP, granty, dotácie MPSVR SR, /úhrady od klientov/

Opatrenie 1.3: Zabezpečiť poskytovanie domácej opatrovateľskej služby

Aktivita:

- zistiť potrebu poskytovania domácej opatrovateľskej služby
- zabezpečiť vedenie agendy na obecnom úrade
- sledovať možnosti viaczdrojového financovania

Zodpovednosť: Obec Iža

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža, zdroje z projektov EÚ, /úhrady od klientov/

Opatrenie 1.4.: Zabezpečiť poskytovanie donášky jedla do domu pre cieľovú skupinu

Aktivity:

- monitoring záujmu o donášku jedla do domácnosti klienta a prispievanie na stravu
- zabezpečiť rozvoz stravy pre osoby so zdravotným postihnutím a pre seniorov obcou, resp. prostredníctvom poskytovateľov stravy

Zodpovednosť: Obec Iža

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža, dotácia MPSVR SR na nákup auta na rozvoz stravy, /úhrady od klientov/

Špecifický cieľ 2.: Vytvoriť podmienky na zvýšenie zamestnanosti osôb so ZP.

Opatrenie 2.1.: Podpora vytvárania pracovných miest pre osoby so zdravotným postihnutím

Aktivity:

- mapovať záujem o prácu v chránených dielňach a chránených pracoviskách
- vytvoriť chránené pracoviská
- zabezpečiť prezentáciu a priestor na odbyt ich výrobkov
- prehľbovať spoluprácu obce, ÚPSVaR Komárno, neziskových organizácií a podnikateľských subjektov pôsobiacich v obci

Zodpovednosť: Obec Iža, neverejní poskytovatelia služieb, popr. podnikateľské subjekty

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža, financovanie z ÚPSVaR Komárno, z rozpočtov poskytovateľov služieb, neziskových organizácií

Opatrenie 2.2.: Pokračovať v uplatňovaní systému odstraňovania architektonických bariér v obci

Aktivity:

- pokračovať v debarierizácii kľúčových verejných priestranstiev a obecných komunikácií
- vytvoriť bezbariérový prístup do verejných, kultúrnych a iných inštitúcií v obci

Zodpovednosť: Obec Iža

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža, dotácie, fondy EÚ, prevádzkovatelia komerčných služieb v obci

CS 2 – Rodiny s deťmi a mládežou

Vízia: V roku 2023 sú rodiny s deťmi a mládežou hodnotou obce. Sú komplexne, profesionálne a citlivo podporované a v prípade ohrozenia je rodina (či len jej členovia) chránená, v obci sú vytvorené adekvátne podmienky na podporu a pomoc.

Hlavný cieľ: Vytvoriť podmienky pre nezávislý život rodín s deťmi

PRIORITY II:

Špecifický cieľ 1.: Zlepšiť dostupnosť služieb a zvýšiť kvalitu a rozsah sociálnych služieb pre rodiny s deťmi a mládežou a rozvíjať terénne a ambulantné sociálne služby.

Opatrenia 1.1. Zabezpečiť starostlivosť o dieťa z dôvodu situácie v rodine, ktorá vyžaduje pomoc pri starostlivosti o dieťa.

Aktivity:

- zriadiť zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa /jasle/ za účelom podporovania zosúladovania rodinného života a pracovného života
- vyhľadávať rodiny odkázané na tento druh sociálnej služby
- sledovať možnosti viaczdrojového financovania /tak na vytvorenie priestorov ako na prevádzku/

Zodpovednosť: Obec Iža

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža, dotácie, zdroje z projektov EÚ, /úhrady od rodičov detí/

Opatrenia 1.2.: Rozvíjať terénnu sociálnu prácu a poradenské služby pre rodiny v krízovej situácii.

Aktivity:

- zriadiť tím terénnej sociálnej práce aj pre rodiny v kríze
- nadviazať a zintenzívniť spoluprácu terénnych sociálnych pracovníkov s poskytovateľmi sociálnych služieb pre rodinu
- sledovať možnosti viaczdrojového financovania

Zodpovednosť: Obec Iža

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža, dotácie, zdroje z projektov EÚ

Opatrenia 1.3.: Zabezpečiť ochranu ohrozených rodín, detí a mládeže v obci a vybudovať systém podpory rodín v kríze

Aktivity:

- zabezpečiť v spolupráci s neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb blízkeho okolia podmienky pre poskytovanie sociálneho, psychologického, právneho poradenstva
- zabezpečiť sprievodcovský servis v rámci tímu terénnych sociálnych pracovníkov

Zodpovednosť: Obec Iža, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža

Opatrenie 1.4.: Realizovať efektívnu prevenciu v rodinách

Aktivity:

- programy zamerané na výchovu, osvetu, výchovu k rodičovstvu, partnerské vzťahy
- rozšíriť spektrum podporných aktivít pre rodiny, voľnočasových aktivít a klubovej činnosti
- realizovať prázdninové aktivity – denné tábory pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia

Zodpovednosť: Obec Iža, školské zariadenia,

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža, dotácie, /úhrady od rodičov detí/

Špecifický cieľ 2.: Zlepšenie dostupnosti samostatného bývania mladých rodín v obecných nájomných bytoch.

Opatrenia 2.1.: Podporovať dostupnosť samostatného bývania pre mladé rodiny

Aktivity:

- zabezpečiť výhodnejšie podmienky pre pridelovanie nájomných bytov mladým rodinám

Zodpovednosť: Obec Iža

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža

CS 3 – Ohrozené skupiny – osoby v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorí sú ohrození sociálnym vylúčením

Vízia: Do roku 2023 bude v Iži vytvorený systém sociálnych služieb, ktorý bude pomáhať zabezpečiť základné životné potreby a prispeje k zvýšeniu sociálnej začlenenosti cieľových skupín.

Hlavný cieľ: Rozšíriť a skvalitniť sociálne služby na zabezpečenie samostatného života cieľových skupín.

PRIORITY III.

Špecifický cieľ 1.: Rozšíriť a skvalitniť terénne a ambulantné sociálne služby pre ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii.

Opatrenia 1.1.: Zabezpečiť terénnu sociálnu prácu pre cieľovú skupinu

Aktivity:

- zabezpečiť dostatočné odborné personálne kapacity pre terénnu sociálnu prácu
- v prípade potreby zabezpečiť personálne kapacity, technické vybavenie pre poskytovanie asistenčnej a sprievodcovskej služby prostredníctvom terénnej sociálnej práce
- sledovať možnosti viaczdrojového financovania terénnej sociálnej práce

Zodpovednosť: Obec Iža

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža, zdroje z projektov EÚ

Špecifický cieľ 2.: Vytvoriť systém adresnej a stupňovitej sociálnej pomoci skupinám ľudí ohrozených sociálnym vylúčením

Opatrenie 2.1.: Zabezpečiť prístup k sociálnym službám pre cieľovú skupinu

Aktivity:

- v súčinnosti sociálnych pracovníkov – odborníkov v jednotlivých oblastiach: sociálna oblasť, zdravotníctvo, hygiena, právne služby, bytová problematika, vzdelávanie, školstvo, finančná gramotnosť atď., a to organizovaním poradenských dní
- k realizácii cieľa využívať odborné poradenstvo z ÚPSVaR Komárno, príslušného policajného zboru, zdravotníckych zamestnancov, RÚVZ Komárno

Zodpovednosť: Obec Iža

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža, dotačné zdroje

Opatrenia 2.2.: Realizovať preventívne programy pre príslušníkov sociálne slabších rodín

Aktivity:

- motivovať rodičov k zodpovednému rodičovstvu, realizovať vzdelávacie aktivity pre mládež v oblasti plánovaného rodičovstva
- realizovať projekty zamerané na propagáciu zdravia, zdravého životného štýlu a v oblasti prevencie závislostí
- realizovať programy zamerané na prevenciu sociálno-patologického správania
- k realizácii cieľa využívať odborné poradenstvo z ÚPSVaR Komárno, príslušného policajného zboru, zdravotníckych zamestnancov, RÚVZ Komárno

Zodpovednosť: Obec Iža

Časový plán: 2018 – 2023

Rozpočet: Obec Iža, dotačné zdroje

8. VYHODNOCOVANIE A PLNENIE KOMUNITNÉHO PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Princípy dobrého spravovania pri realizácii Komunitného plánu sociálnych služieb /KPSS/:

- **Participácia** – zabezpečenie účasti tých, ktorí „musia“ byť zainteresovaní a umožnenie účasti tých, ktorí „chcú“ byť zainteresovaní
- **Transparentnosť** – rozhodovanie v ktorejkoľvek činnosti pri realizácii KPSS je uskutočnené na základe dopredu známych kritérií
- **Verejná zodpovednosť** – dodržiavanie zvolených kritérií merania výkonnosti, dodržiavanie práva a administratívnych postupov, jasná komunikácia cieľov.

Zásady uplatňovania KPSS:

- KPSS je základným rozvojovým dokumentom na ktorý sa musí prihliadať pri profilovaní všetkých rozvojových a rozvoj podporujúcich aktivít v oblasti sociálnych služieb,
- KPSS je záväzným pre tvorbu rozpočtu obce a jeho aktivity sú premietnuté do rozpočtu obce,
- KPSS je základným podkladom pre tvorbu sociálnych projektov,
- KPSS je rozvojový dokument, ktorého aktivity obec priamo realizuje (obec ako realizátor), alebo vytvára a podporuje podmienky na ich realizáciu (obec ako iniciátor, partner) inými subjektmi v prospech sociálneho rozvoja obce,
- KPSS je rozvojový usmerňujúci dokument pre všetky subjekty existujúce či vykonávajúce činnosť na území obce, ktoré chcú realizovať činnosti sociálneho rozvojového charakteru (podnikateľské subjekty, odborné organizácie, štátne orgány, mimovládny sektor),
- KPSS je otvorený, verejne dostupný dokument, priebežne aktualizovaný a reagujúci na prichádzajúce podnety, príležitosti a zmeny vnútorného a vonkajšieho prostredia,
- Za implementáciu, aktualizáciu a komunikáciu KPSS sú zodpovedné volené a výkonné orgány samosprávy obce. Aby bol implementačný mechanizmus KPSS efektívny, musí mať obec jasne popísané činnosti, aktivity až úlohy, ktorými sa bude KPSS zabezpečovať na úrovni programovej, realizačnej a vyhodnocovacej.
- Realizácia KPSS v obci Iža bude pozostávať z vykonávania aktivít navrhnutých v komunitnom pláne, ktorý sa bude každoročne aktualizovať.

Medzi kľúčové úlohy manažmentu obce bude patriť:

- realizovať projekty, ktoré prinesú pre obec želaný efekt a budú trvalo udržateľné,
- vyčleniť z rozpočtu obce finančné prostriedky potrebné na realizáciu navrhnutých aktivít,
- podporovať spoluprácu hlavných aktérov rozvoja obce a koordinovať ich aktivity,
- pravidelne monitorovať aktivity a vyhodnocovať plnenie akčného plánu.

Tento plán budú predstavitelia samosprávy a poverené osoby obecným zastupiteľstvom priebežne monitorovať, zodpovedne posudzovať a vytvárať aj jeho finančné zabezpečenie, je záväzným pre tvorbu rozpočtu obce a jeho aktivity sú premietnuté do rozpočtu obce. Komunitný plán sociálnych služieb obce je rozvojový usmerňujúci dokument pre všetky subjekty existujúce, či majúce aktivity na území obce, ktoré chcú realizovať činnosti sociálneho rozvojového charakteru (podnikateľské subjekty, odborné organizácie, štátne orgány, mimovládny sektor) a je základným podkladom pre tvorbu sociálnych projektov.

Časový horizont vyhodnocovania komunitného plánu:

Obecné zastupiteľstvo obce Iža minimálne 1x ročne prerokuje Správu o sociálnej situácii v obci a podľa zistených skutočností bude aplikovať zistené požiadavky a návrhy do komunitného plánu obce. Na rokovanie zastupiteľstva bude predložená správa o plnení úloh Komunitného plánu sociálnych služieb, aktuálnej situácii a aktualizácii úloh obce v oblasti sociálnych služieb na budúce obdobie.

9. PODMIENKY A SPÔSOB ZMENY A AKTUALIZÁCIE KOMUNITNÉHO PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Významnú úlohu v procese komunitného plánovania zohrávajú najmä miestni obyvatelia. Od nich sa očakáva, že vyjadria svoje požiadavky vo sfére poskytovania sociálnych služieb, a teda aj pri aktualizácii komunitného plánovania.

Účasť pri aktualizácii komunitnom plánovaní:

- písomné návrhy občanov – preberá poverený pracovník za sociálnu oblasť
- ústne návrhy občanov – na obecnom úrade sa vyhotoví úradný záznam o predložennom návrhu, ktorý predkladateľ potvrdí svojim podpisom
- účasť obyvateľov obce na verejnom zhromaždení.

Komunitný plán možno meniť:

- ak sa zmenia priority rozvoja sociálnych služieb
- v prípade legislatívnych zmien v oblasti sociálnych služieb
- v prípade získania finančných prostriedkov na konkrétne potreby
- v prípade návrhov na poskytovanie nových sociálnych služieb v obci
- po uplynutí plánovaného obdobia.

Tento komunitný plán sociálnych služieb obce Iža na obdobie 2018-2023 bol schválený uznesením obecného zastupiteľstva č.37/2018 zo dňa 27.6.2018

Zdroje a pramene tvorby a spracovania Komunitného plánu sociálnych služieb

Legislatívne pramene

- Ústava SR
- Zákon NR SR č. 448/2008 Z.z. o sociálnych služieb a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov
- Zákon NR SR č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

Programové pramene

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Iža na roky 2016 - 2022
- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020, Bratislava 2014
- Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike, Bratislava 2011
- Dokumenty a dostupné údaje obce Iža www.iza.sk

Odborné pramene

- Rozvoj komunitných sociálnych služieb, Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Bratislava 2006
- Minipríručka pre Komunitné plánovanie sociálnych služieb, PhDr.H.Woleková-Mgr.M.Mezianová, SOCIA - nadácia na podporu zmien, Bratislava 2004
- Sociálne služby pre občanov – manuál pre obecné a mestské úrady, Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Bratislava 2001
- Slovník sociálneho pracovníka, Štefan Strieženec, Vydanie Trnava 1996
- Dokumenty Štatistického úradu SR www.statistics.sk